

ס ר ט י כ ל
 ישיבה מ"א/שכ"ח של הממשלה
 כ"ח באייר תשכ"ח - 26.5.68
 (בשעה 08:30 בבוקר)

נכחו השרים :
 ל. אשכול - יו"ר, א. אבן, י. אלון, ז. ארן, ס. בנין,
 י. בורג, מ. בנטוב, י. ברזילי, ח. גבתי, י. גלילי,
 מ. דיין, ז. ורהפטיג, י. ישעיהו, מ. כרמל, י. ספיר,
 ס. ספיר, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, ז. שרף, א. ששון.

נעדר השר :
 ס. קול (בחז"ל).

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
 י. רבין - שגריר-ישראל בוואשינגטון (בסעיף 489 א', ב')
 י. הרצוג - מנכ"ל משרד ראש-הממשלה
 ג. רפאל - מנכ"ל משרד-החוץ (ער סעיף 490)

סדר היום :
 489. סקירות

490. התיישבות בחברון
 491. מכירת נשק
 492. מות יצחק מלמד ז"ל

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני פותח את הישיבה.

אנחנו קבענו את הישיבה לשעה מוקדמת יותר, כדי

שנוכל לגמור לא יאוחר מ-11.30.

אני מזמין את השגריר שלנו בארה"ב, יצחק רבין,

ואני מברך אותו בכרוך בואך. זה זמן לא ארוך שנפגשנו פה במצבים אחרים ובעניינים

אחרים, ועכשיו אנחנו מקבלים פניך כשגריר ישראל בארה"ב.

489. ס ק י ר ת

השגריר י. רבין :

אמנם אני בסך-הכל שלושה חדשים בערך בארה"ב

ואולי זה קצת יומרני להציג את התמונה כפי שהיא נראית לי, אבל איך אומרים

אצלנו: "אין ברירה".

אני רציתי לעמוד בעיקר על כמה דברים שהם בבחינת

רקע ויש להם השפעה והשלכה על מדיניות ארה"ב בכלל ובפרט, - כמובן משהו יותר

מפורט כמה שנוגע למזרח התיכון.

שלושה החודשים האחרונים, אם כי זו תקופה קצרה,

היו שלושה חודשים רבי-תהפוכות ושינויים בארה"ב. לשינויים ולתהפוכות אלו יש

השלכה מעבר למה שניתן להעריך בשלושה חודשים יכולים לעשות. ודאי שכשלעצמם אינם

תוצאה של הצטברות שבאה לידי ביטוי בשלושה החודשים, אלא הצטברות של תקופה קודמת

לכך.

המוקד והפטיכובה, הייתי אומר, בארה"ב, קשורים במלחמת - וייטנאם. קשה גם לי, אם כי קראתי ועקבתי אחרי הנושא הזה כאן, להעריך איזו משמעות יש לשאלה, כיצד נכנסה ארה"ב למלחמה זו בוייטנאם, וחוסר-הצלחה במלחמת וייטנאם - על מרבית השטחים, או לפחות: באיזו מידה נוטים לתלות בוייטנאם כל-מיני דברים.

מלחמת-וייטנאם הביאה לתופעות הבאות: א) לפיצול עמוק בציבוריות האמריקנית; לפיצול עמוק ולניגודים, שבארה"ב אומרים שלא הכירו כמוהם למעשה מאז מלחמת-העולם השניה; ב) הבעיה הכושית, בעיית המהומות החריפה מאוד, ומשום-מה יש נטיות לתלות גם זאת במלחמה בוייטנאם. היתה לי הזדמנות לשבת בוואשינגטון - בזמן המהומות, ולדאות כיצד 12 אלף חיילים אמריקניים נכנסו לוואשינגטון - זה החלק הלא-חשוב - אבל לדאות גם איזו דאגה עמוקה קיימת בקרב הציבור הלבן בארה"ב. וזה ממש, לא הייתי אומר סיוט, אבל יש פה קצת מהסיוט על הציבוריות האמריקנית.

ד"ר י. גלילי :

דאגה זה גם פחד?

השגריר י. רבין :

בדיוק. הם ביניהם מתחילים לדבר על ארגון הגנה, על נשק ללכנים באזורים מסויימים, ויש נסיונות להידברות. למשל, יש לי שני רוכים ישנים למזכרת, והשכנים מוכנים להירכר על התארגנות הגנתית. יש דברים מוזרים בתודעת ההגנה.

משבר שלישי, שהיה קצת פחות חרוף, משבר האמון בדולר או המשמעות הכלכלית הבינלאומית והפנימית שיש למלחמה בווייטנאם. ודבר רביעי, במידה רבה משבר האמון במימשל. כאשר ג'ונסון החליט ב-31.3.68 לעשות למעשה את התפנית של 180 מעלות במדיניותו בווייטנאם, ולצורך לזה את החלטתו האישית ללכת, זה היקפה קצת את החריפות של המתחים הפנימיים בארה"ב. צריך לזכור שארה"ב נמצאת בשנת-בחירות, אבל עמדתו זו הביאה גם לשינוי ניכר במדיניות, שעונה לפי דעתי להלכי-הרוח הקיימים והרווחים, ואני תושב במידה רבה, גם שולטים היום בציבוריות האמריקנית.

למעשה נשיא-ארה"ב החליט שכאמצעים צבאיים אין סיכוי לפתור את בעיית וייטנאם, ועל-אף קיום מלחמת-וייטנאם, הוא החליט על שיחות. לפי מה שהם אומרים, אחרי שקדם לזה משא-ומתן חשאי. הוא החליט ללכת לשיחות על דרום-וייטנאם, עם צפון-וייטנאם, תחת דיקטאט של צפון-וייטנאם ללא נוכחות דרום-וייטנאם. כלומר, דנים על גורלה של ארץ כלי נוכחותה.

דבר שני, הוא החליט לנסות להגיע להיכרות עם הרוסים. הרוסים עושים כמה מהלכים שהם יותר בבחינת מחוות שיוצרים אקלים ואווירה, על-ידי הטייה, בלי שום דבר סוכסטנטיבי. הם אישרו את הסכם הקונטרולים, שהאמריקנים רואים כזה הישג גדול. הם גם מרחיבים את קווי-האוויר בין ארה"ב ובריה"מ והעניין נקלט בארה"ב משום-מה. הדבר השלישי, ארה"ב, בתודעה הציבורית, נמצאת באי-רצון בולט לנטילת סיכונים ויוזמות במדיניות-החוץ, שעלולים לסבך אותה כמו שסיבכו אותה בווייטנאם. וייטנאם מבחינה זו, זו דוגמה איך בניגוד להרגשת הציבור וגם בניגוד למימשל, ארה"ב בתהליך של שבע השנים האחרונות הגיעה בהתדרדרות מוחלטת, ללא התהליכים הפורמליים הקיימים בארה"ב, של אישור הסנאט למלחמה, הגיעה למעשה למצב של חצי-מיליון אמריקנים לוחמים. והיום אין דבר פחות פופולרי בארה"ב מלהיות מעורב בסכסוך. שלאור הנסיון הווייטנאמי, עלול להביא למצב שבו ארה"ב תמצא עצמה מעורבת בו.

לכן, המאפיין היום את המדיניות - אני אומר היום, באשר מדיניות זה דבר דינמי, זה לא מחייב לפני הבחירות או אחרי הבחירות - היום הלך-הרוח ותקו של הממשל הוא, לנסות להידבר עם הרוסים; להיפטר מווייטנאם באיזושהי צורה, שלא יהיה בזה בזיון. איש אינו מדבר בארה"ב על נטילת סיכון ויזומות במדיניות החוץ, בגלל הסכנה, שמא זה יביא להסתבכות כמו בווייטנאם; ובוודאי שאינם רוצים לשמוע דבר על עימות עם בריה"מ. זה לא אומר שארה"ב מוכנה "להתקפל" מכל מקום, אבל יש הברל בין לסגת זכין ליטול יוזמה כשהיא מסתכנת.

ומכאן, כיצד העניין משתקף לגבי המזרח-התיכון ולגבי ישראל. ושוב הפעם, את הערכת הנקודות השייכות באופן ספציפי לנו, אני לא עושה על בסיס הערכות ושיחות סתם. לפני שבאתי הנה, ביקשתי פגישה במשרד-החוץ האמריקני, ואמרתי: אני נוסע לארץ, אני רוצה לברר איפה אנחנו עומדים. וזאת הערכה לאחר בירור הנקודות ודיונים שהתקיימו ביום ו' שעבר עם יוג'ין רוסטאו, באטל וסיסקו - אנשי משרד החוץ - ולאחר-מכן בכית-הלבן, עם וולט רוסטאו ועם סונדרס. סונדרס ממלא עכשיו את התפקיד שמילא בזמנו קומר, של מזכיר מועצת-ההגנה הלאומית.

העמדה האמריקנית - פה אני נותן הערכה ואחר-כך אביא ציטוט מהפגישה אתנו - המדיניות של ארה"ב בינתיים היא, שהיא רוצה בהסדר במזרח-התיכון; היא מעוניינת בהסדר במזרח-התיכון, משום שהם משוכנעים שמצב של מתיחות בסיכומי של דבר נוגד את האינטרס של ארה"ב. כאשר הם מסתכלים אחורה ורואים את התקופה של 12-13 השנים האחרונות, בעיקר מאז 1956, - והם היום מודים שמה שהיה ב-1956, זו היתה שגיאה שלהם, - המתיחות היא-היא שנותנת את הרקע ואת התנאים לבריה"מ לקדם את האינטרסים שלה. ולכן, עמדתה של ארה"ב היא, להגיע להסדר-שלום במזרח-התיכון כתוצאה ממלחמת-ששת-הימים. הם מקווים שעל-ידי-כך הם יצרו תנאים פחות נוחים לבריה"מ לקדם את העניינים, ואולי בשלב יותר מאוחר, זה יביא אפילו לידי החלשת העמדה של בריה"מ.

אני חושב שזה מה שמונח היום ביסוד המחשבה האמריקנית, ואם הם חולצים אותנו בכל פעם מהכוץ במועצת-הבטחון, זה לא בגלל זה שהם חושבים שאנחנו צודקים בענין ירושלים, או שאנחנו צודקים בנושא זה או אחר, הם לא רוצים ליצור מצב שבו, במערכה הבינלאומית ייווצר מצב שיפגע באינטרס הזה, בסיכוי הזה שהם רואים בו סיכוי שלהם.

איפה אנחנו מותפים עם ארה"ב, ואיפה אנחנו חלוקים עם ארה"ב? אני בודקתי זאת בשיחות אלו ביום ו'. הם אומרים: א) אנחנו בעד הסדר-שלום. הם מבדילים בין הסדר-שלום ובין חוזה-שלום. - - - PEACE SETTLEMENT- ולא PEACE TREATY. הם אומרים: אם אחס מוכרים על שגריר ישראלי בקאהיר, ועל שגריר מצרי בתל-אביב, לא לזה אנחנו מתכוונים; ב) אנחנו בעד הסדר-שלום כצורה חוזית CONTRACTUAL FORM; ג) הסדר-שלום בין ישראל ובין כל אחת משכנותיה לחוד. לא הסדר בין ישראל ושלוש מדינות-ערב, אלא הסדר בין ישראל ובין כל-אחת משכנותיה; ד) חוזה חתום בין שני הצדדים, חתום, גלוי ומפורסם. אלו ארבע הנקודות שיש בהן זהות.

שר התחבורה מ. כרמל:

מה ההבדל בין - - - CONTRACTUAL FORM ובין - - -

? PEACE TREATY

שר החוץ א. אבן:

אני שאלתי את לאוטובאך, את סטון ואת קצנבאך,

והם אומרים שההבדל הוא אפס. CONTRACT הוא TREATY.

דשגריי י. זכין:

מאחר שהם הגישו לי את השוני, ואני לא משפטן, לא

בדקתי, אני רוצה שיהיה ברור, שהאמריקנים רואים הכול בין - - PEACE TREATY

ובין - - - PEACE SETTLEMENT, אחת לא היו טורחים להסביר לי זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול;

אתה אומר, שהם אומרים שיש להכריז בין PEACE

TREATY עם שגריר שלהם כאן ושלנו שם, או CONTRACTUAL SETTLEMENT כלי שגרירים.

אם זה הדבר - נראה.

השגריר י. רבין;

איפה השוני? והשוני הוא לא של התקופה האחרונה.

הם אומרים: אתם עומדים על שיחות ישירות; בשבילנו שיחות ישירות זו טכניקה.

אנחנו לא רואים בשיחות ישירות ולא ישירות ענין של מהות. המהות היא ברמות

ההסדר. איך מגיעים להסדר? - מזה לעשות איריאולוגיה, את זאת אנחנו לא מקבלים.

קצנבך אמר לי - לא בהקשר לתקופה האחרונה,

בפגישה ההיכרות שלי עם קצנבך זו הנקודה שהוא מצא לנחוץ לעמוד עליה. הוא אמר

לי: אני לא דיפלומט וגם אתה לא דיפלומט, שנינו יודעים שטכניקה של משא-ומתן זה

לא ענין מהותי.

דבר שני שהם אומרים: מאחר שאנחנו לא יודעים

איזו דמות יש לכם להסדר, בעיקר בענין הנכולות, יש יסוד להניח שוודאי אנחנו לא

חושבים אותו דבר.

כך שיש דברים שהיום הם משותפים ויש דברים שבהם

אנחנו חלוקים. אני מדבר כרגע על הדברים העקרוניים, יש ודאי עוד דברים שבהם

אנחנו חלוקים. אבל זו התמונה.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

הם גם ציינו מה חילוקי-הדעות?

דשנר י. לבין:

מאחר שאנחנו לא אומרים ואני לא מוסמך להגיד מה דעותינו, אני לא יכול לדעת במה אנחנו חלוקים. איש שם בכלל לא מעלה על הדעת שהסדר-שלום בא בחשבון לאורך קווי-הפסקת-האש הקיימים. אני לא חושב שמישהו שם מעלה על הדעת שאנחנו מעלים זאת על הדעת, אבל לא מדברים על זה. כלומר, שמדינת-ישראל מעלה על הדעת שיכולים להניע עם מצרים לשלום, ושקו-הגבול החדש יהיה הסואץ.

אני צריך להרגיש נקודה חמישית, האמריקנים אומרים: לא נסיגה עד להשגת ההסדר, בעזרה שאנחנו אומרים. "לא מכקשים מכס נסיגה". יותר סזה, הם אמרו לי ביום ששי: "אתמול היה כאן אצלנו דוברטס הבריטי, הוא ניסה לשכנע אותנו ללחוץ עליכם, להוציא את תעלת-סואץ מהמכלול, כדי שבעיה זו תיפתר. אמרנו: אנחנו לא נשחתף ולא ניתן את ידנו למריטת תעלת-סואץ מה-PACKAGE DEAL. כל העניין הוא - - - PACKAGE DEAL, ועל-כן לא נסיגה לפני הסדר. אם הישראלים יסכימו, אנחנו לא נכפה עליהם לסגור את תעלת-סואץ. אבל עמדתנו בנושא זה של הסואץ, של המכלול העיקרי, שאין ביצוע לפני הסדר".

ידעתי ואמרת שמצבנו היום, לפי דעתי, מצבנו המדיני עכשיו פחות נוח כדי לעשות זאת - אם לדבר ב--UNDERSTATEMENT, מאשר היה לפני שבועיים או קצת יותר. עד כעורף לפני שבועיים היינו במצב שהרוסים-מצרים נקטו בקו של "נסיגה לפני בירורים". לאמריקנים יש יסוד להאמין שבצעם ב-9 במאי - על זה בוודאי יעמוד שר-החוץ - זו בכל-אופן ההנחה שלהם, שביום ו' שעבר, דיאד נתן את הסכמתו לנוסחה מסויימת, שמשמעותה קבלת החלטה כולה, ויתור על תביעת

הנסיגה כתנאי מוקדם לדיבורים ולהסדר; ונכונות לשלוח את הנציגים לגיו-יורק, ולצורך זה לא מוכרחים לשלוח מישהו מיוחד, כי יש נציג קבוע בגיו-יורק.

האמריקנים באו ואמרו: "רבותי, יש מצב חדש, מה עמדתכם? עד היום הערבים עזרו לכם על-ידי זה שהם הציגו את תביעת הנסיגה. גם אנחנו מכירים את נאצר, לא צריך להאמין לכל מה שהוא אומר, איננו בטוחים שמה שנאמר על-ידו נאמר במדוייק, אבל אנחנו נמצאים כמצב חדש. עד היום התיזה שלכם, של אי-תחילת ביצוע לפני הסדר, תפסה. היום המצרים אומרים: אנחנו מוכנים להסדר". אני מבקש סליחה, אני מבקש לתקן, אינם אומרים שהם מוכנים להסדר, הם אומרים: "מקבלים את ההחלטה, מוכנים למשא-ומתן; מקבלים את ההחלטה מאלף עד תו, מוכנים להיכנס למשא-ומתן עם יארינג, בשיחות לא-ישירות", והאמריקנים שואלים: מה עמדתכם? אמרתי: "אני נוסע לארץ ובוודאי אשמע".

אבל פה, אם מותר לי, אני מבקש להעיר כמה הערות כלליות, הקשורות אולי בדעת הציבור, כי המימשל באמריקה רגיש מאוד לדעת הציבור, ומה שקרה אפרופו רייטנאם, זו הוכחה, ובוודאי בשנת-בחירות.

אני חושב שיש אצלנו נטייה לא להבחין בין ההכנה והאהדה העמוקה לישראל, - שאני מאמין שהיא חופסת, במרבית שכבות הציבור האמריקני - לצורך בשלום, לצורך בישראל חזקה, לצורך בבטחון ישראל. זה לא אומר שדעת-הקהל אוטומטית מזדהה באותה מידת האחוזים עם זכותה של ישראל להחזיק בשטחים נוספים, ובפרט לשלוט במיליון ערבים.

אפשר כמובן להסביר, וצריך להסביר, אבל אני חושב שאסור לחשוב שדעת הציבור נדרנו משום שהם נגד - נניח בהסדר-שלום - נוכחות על הסואץ, או נגד זכותנו לשלוט במיליון ערבים נוספים. מזה לא צריך להקיש לגבי עמדתה הבסיסית של הצבוריות האמריקנית לגבי מדינת-ישראל.

נושא שני אלו הן בעיות הרכש. כאן יש לנו רק בעיה אחת - הפאנטומים. לפי דעתי, ענין הפאנטומים מוחזק כרגע מוקפא מכסה טעמים: ראשית, הנשיא עדיין בסדר, הוא הבטיח להחליט בשנת 1968. אספקת 40 ה"סקייהוקים" הנוספים, שהוחלט עליהם בינואר, היא בכיצוע. להודרוז היום בהחלטה, - הוא בוודאי עושה לו את השיקול הפשוט, - כאשר הוא יושב בפאריס ומנסה להגיע להסדר בענין וייטנאם, למה לו להרגיז את הרוסים? לחת "פאנטומים" לישראל - זה לא ישפר את האווירה בין ארה"ב ובריה"מ.

שנית, עומדים בתקופה כזו בענייני המזרח-התיכון, למה לו להוציא מידו קלף ללחץ על ישראל? מאותן סיבות שאנחנו כן רוצים שהוא יקבל החלטה, אני מבין את השיקולים שלו, לא לקבל החלטה. צריך לזכור שהנשיא בכל-זאת הודיע שהוא לא 'רץ' לבחירות, והקולות היהודיים משפיעים עליו פחות.

נקודה שלישית, הם העלו מספר נקודות ונקודה נוספת זה הסכם הפרוליפרציה. בנקודה זו הם רואים בעיה מרכזית, ובצדק. בכל-אופן, ביום ו', אחרי שגמרתי את כל הדיונים במשרד החוץ ובביה-הלבן, נמסר לי שדין ואסק מבקש שאתקשר אתו באופן דחוף בטלפון. כאשר התקשרתי אתו, הוא לא דיבר על יארינג, הוא דיבר רק על הסכם הפרוליפרציה.

נקודה רביעית שהם מעלים, זו בעיית טיראן וסנפיר, שאולי לא נפתח אותה פה, אבל יש להם לפי דעתי "קייס". מה זאת אומרת "קייס"? - בענין טיראן אינני בטוח, אני מבין ששאלה זו הועלתה בשיחות כחווה בטקסאס בין ראש-הממשלה אשכול לבין נשיא-ארה"ב. אז היתה בקשה אמריקנית לפיגוי טיראן, וראש-הממשלה אמר, שאם סעודיה ואמריקה יערבו לחופש-השיט, הוא מוכן לבדוק זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בחנאי שלא תימצא שם נפש-חיה.

הסג"ל ד"ר י. הרצוג:

ושיהיה מכתב-התחייבות מהאמריקנים.

השגריר י. רבין:

היה צריך להיות מכתב-התחייבות מהסעודים
ומהאמריקנים. מאז עברו חודשים וחצי, והתשובה היתה, שנוסף לשאלון שהצגנו להם
בענין טיראן, הפסנו גם את סנפיר.

שר הדתות ז. זרהפטינג:

האי סנפיר לא היה בידינו?

השגריר י. רבין:

לא ישכנו בסנפיר בכוח, לא היינו בו בפועל.

שר העבודה י. אלון:

גם לא בכוח סמלי?

השגריר י. רבין:

לא, עד כמה שידוע לי.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מתי הוחלט על זה?

השגריר י. רבין:

בכל-אופן הם עושים מזה ISSUE, כי זה קשור במערך היחסים שלהם עם הסעודים. מכל-מקום, לפי דעתי, יש לנו באמריקה הרבה רצון טוב, יש לנו זהות אינטרסים בנושאים מסויימים, ויש היעדר זהות בחתומים אחרים.

לאור המהלך הרוסי-מצרי האחרון, לפי דעתי אנחנו נכנסים לחקופה לא קלה במערכת היחסים שלנו עם ארה"ב.

השר י. גלילי:

כאשר ראסק חיפש אותך בטלפון בענין הפרוליפרציה,

מה בדיוק הוא ביקש?

השגריר י. רבין:

הוא אמר: אני מבקש שמדינת-ישראל תכין את החומרה שבה ארה"ב מסתכלת על העמדה הלא-ברורה שישראל נוקטת בנושא ואי-ידיעתנו. יש מכתב של דין ראסק אל שר-החוץ, מלפני שלושה-ארבעה שבועות, בו הוא מתייחס לשאלות שהוא לא קיבל תשובה עליהם.

ד"ר י. גלילי :

הכוונה להתכטאות באו"ם?

השגריר י. רביץ :

הכוונה היא א) שהאמריקנים מדברים אתנו קודם-כל
 לגבי העמדה הבסיסית שלנו ביחס לכל סעיפי ההסכם; ב) ביחס לעמדה באו"ם, והוא
 הדגיש בפני, שמצרים הצטרפה ל-SPONSORS של המצב.

שר החוץ א. אבן :

אני דק מבקש למסור לאינספורמציה, שנשלחו הוראות
 לשגריר הקוע לנאום ביום ב' ולהסביר את נימוקי הצבעתנו בעד ההצעה שהוגשה לעצרת,
 שישראל תצביע בעד אותה הצעה, אבל הוא אינו דן שם בענין האמנה והתחיימה עליה.

ד"ר ט. בנין :

הכוונה לדיון בענין האטרום?

שר החוץ א. אבן :

כן.

ד"ר ט. בנין :

אני מבקש את שגורינו, שעם שובו לארה"ב ישתדל באחת השיחות להבהיר כמה האמריקנים רואים את התבדל בין PEACE TREATY לבין PEACE SETTLEMENT, כפי שהסביר הוא לגבי הסוגיה השנייה.

(ב) סקירת שר-החוץ

שר החוץ א. אבן :

קודם-כל סיכום הידיעות שהגיעו בשבוע האחרון. ראשית, בקאהיר היתה התעניינות ערבית ובינלאומית רבה במה שהתרחש בממשלה ובעתונות אצלנו. התגובה הערבית היתה, שיש לתאר את עמדתנו כמקשיחה, על-מנת שסיכויי ההקשחה יפתחו בפני הערכים אפשרויות גדולות וחשובות. הוזמנו כעשרים שגרירים של מזרח ומערב לשיחות עם ריאר, והוסבר להם - הדבר ידוע לנו משגרירים מערביים - כי ישראל עומדת לתטל את שליחות יארינג, על-כן לא תהיה דרך אחרת מאשר לבקש את מועצה-הכטחון לדאוג למצב, בלי מאמץ להביא להסכם בין הצדדים. כלומר, המצרים החלו מדרבנים את המעצמות והמדינות לפתרון מוכחב, פתרון כפוי.

התפתחות שניה, לאורך כל החזית הבינלאומית החלו המצרים לגלות לשרן מתונה וסגנון מתון. לאמור, אין אנו מבקשים מישראל שום דבר לאלתר, שום פינוי כלי הסדר, אנחנו מבקשים דיון בהסדר, אלא אנחנו מבקשים דיון באמצעות יארינג, וישראל מתעקשת על משא-ומתן ישיר, וזה המוקד הנורם לקפאון.

המאמץ הוא לבודד נקודה זו תוך טיעון לדבר טכני, כאילו זה המכשול במהלך של הידברות ישראלית-מצרית, וכפי שציין השגריר, ברור שיש להם כבר הצלחה מסוימת בוואשינגטון, כי שם אומרים: תחילו להבהיר כמה דעות ענייניות עם מצרים, דרך יארינג. עד כה דיברתם על נוהל וסדר-היום, אם אתם לא רוצים שהעניין ידעך ויתפוצץ - חאמרו משהו סובסטנטיבי, תבקשו מהם משהו סובסטנטיבי. והכוונה היא: "תרמזו להם איך אתם תופסים את העניין של הגבול, ותבקשו מהם להגיד לכם איך הם רואים את העניין של שלום". יש הצעות שכך נפעל,

שאלמלא כך, ספק אם יארינג יחזיק מעמד. הם יודעים שירדן פוכנה עקרונית למשא-ומתן נפרד וגלוי. פנים-אל-פנים, אך מסופקים אם ירדן חלך למשא-ומתן אתנו בחסותו של יארינג, בלי שיתנהל במקביל דו-שית עם מצרים, שיהיה יותר מדו-שית מילולי בלבד.

זו הבעיה שהאמריקנים מעמידים בפנינו,

וישנו המאמץ המצרי לתאר את המצב כמצב אובייקטיבי.

ד"ר י. גלילי :

זה מתיישב עם השיחות שהיו עם חוסיין בלונדרון?

שר החוץ א. אבן :

לאמריקנים יש פער של ידע בעניין זה, ועוד אניע

לזה.

על-כל-פנים, התכסיס המצרי, לתאר עמידתנו על

שיטה מסויימת כנוקשות וכמפריעה לתהליך של הידברות.

המסקנה היא שמתבקש מאתנו רענון מאמץ להוכיח כי

משא-ומתן ישיר, פנים-אל-פנים, אינו ענין של טכניקה, כי אם עיקרו של ענין עקרוני ומהותי שהכל מקופל בו. למשל, משא-ומתן ישיר מול משא-ומתן בלתי-ישיר, זה ענין עקרוני-המציתי, מדיני-חיוני וחשוב, ולא ענין של פרוצדורה.

זו המסקנה טמה שאני אומר, אבל אני מוסר שיש פה

אירוניה ונטיה לראות את התביעה הזאת של משא-ומתן ישיר כנוקשות וקפדנות משפטית.

היות והשר בנין העיר על-כך, אני גם-כן התעניינתי ושאלתי, במה הם רואים את ההבדל בין PEACE TREATY לבין CONTRACTUAL SETTLEMENT, טוון ולאוטנבאך אומרים שאין הבדל. קצנבאך אומר שהיו בענין זה חקדימים אחרי מלחמת-העולם השניה, כאשר היו הסכמים בלי חוזים חתומים. יש הסכם בין יפאן לבין ברית-המועצות, שהם מצטטים, שבפירוש לא הוגדר כ-TREATY, אלא יש חילופי-איגרות, יש כינון השלום, ואצלם יש גם חילופי-שגרירים.

השר ס. בנין :

הם עצמם עם יפאן חתמו על TREATY.

שר החוץ א. אבן :

עם גרמניה הפדראלית גם-כן אין TREATY, יש הסדרים כאלה, שהמלה TREATY נעדרת מהם. ברור שמישהו שם עושה מחקר לגבי המדרגות הללו של הסדרים, אחרת לא היו מפרסמים זאת.

יארנינג אומר, שבשביל המצרים המלה TREATY זו מפלצת, או במלים אחרות: היא הפכה למפלצת, כי היא מלה ישראלית, אבל הואיל ואנחנו רחוקים מ-CONTRACT כפי שאנחנו רחוקים מ-TREATY, אני מציע שנוסיף לומר TREATY.

היו שתי שיחות של יארנינג עם תקוע, האחת רשמית והאחת בכיתו של תקוע, והדברים זהים, ואלה עיקרי הדברים.

קודם-כל, אני ביקשתי אותו בשטוקהולם להודיע לנו אם יש לו איזו בקשה מאתנו. אז הוא אמר לי שאין לו בקשה מיוחדת, אלא שאושה לתקוע בניו-יורק להפגש אתו. עכשיו הוא אמר לתקוע שיש לו שתי בקשות. בקשה אחת, הואיל ומישור השיחות הוא אחר, הוא רוצה להתחיל לרשום את השיחות. עד כה, כל

הדברים היו בעל-פה והתנדפו כאילו לחלל-העולם, הוא רוצה שבחורה תשכ ותרום את הדברים.

שנית, הוא מבקש מאוד לעשות מאמץ לשמור על תוכן השיחות בסודיות מוחלטת, ושנימנע מפירסום עתונאי. הוא סבור שעובדת הנמכת דרג-ההידברות וקביעת מקומה בניו-יורק, היו צריכים לסייע להנמכת כל הרעש והפירסום הזה, כפי שהיה, שהנה שוב הוא לא נוסע מניקוסיה לירושלים, ונע בין קאהיר ובין רבת-עמון. ועל-כן הוא מבקש שני דברים: א) שקט לגבי הפירסום; ב) שהדברים השקטים יירשמו.

אחרי שהוא חזר על מהלך שליחותו, הוא סיפר איך הוא מגדיר את המשימה שמוטלת עליו. הוא עמד בפני הברירה, או להגיש דו"ח למזכיר-הכללי על היעדר הסכם בין הצדדים, או לעבור לניו-יורק ולבחון אפשרות להתקדם. הוא בחר בדרך השניה, אך לא גיבש מחשבותיו ביחס לעתיד. הוא מבין שהענין המרכזי נשאר להביא את הצדדים למפגש.

תקוע העיר שהוסכם אך ורק לדבר אחד, והוא מיפגש בין הצדדים. כל יתר הנקודות, לא היה להן אף-פעם כל קיום, אלא בהקשר זה. אם הוא מחפש מכנה-משותף, הרי הוא במושג ועידה. כדון-וחשבון שלו מה-29 במארס, הוא הגדיר במפורש משמעות מושג זה, כאשר קבע כי יעדו: פגישות בין הצדדים. עכשיו יש להמשיך מנקודה זו. זו הדרך היחידה שיש לה סיכוי כלשהו לאפשר התקדמות. אם הוא יסטה מדרך זו, ברור מראש שצפויות לנו שתי התפתחויות: מצד אחד לא תוכל ישראל להשלים עם הסטייה, זה יביא למשבר בדיון כמועצת-הבטחון, ויש להניח גם לסיום השליחות. מצד שני, ייאחזו הערבים בסטייה כדי לסתום את הגולל על אפשרות של שיחות פנים-אל-פנים. כאן שאל יארינג: אתה מתכוון לענין הזה של לוח-זמנים, שהמצרים והסובייטים דורשים דורשים ממני? תקוע השיב שכוונתו ללוח-זמנים ולכל רעיון קרוב אליו, למשל חילופי דעות ענייניות באמצעותו. על זה אמר יארינג שהוא מבין שעליו להמשיך במאמצים, כדי להביא להסכם בדבר מיפגשים. אין צורך לעשות זאת דווקא על-ידי המשך החיטוט במלים.

כאשר סקר השגריר תקוע את המצב, העיר יארינג שורה של הערות: נכון שברצונו לא להמשיך בתרגיל הסימנטי סביב נוסחת ה-10 במארס, אין נוסחה זו מהווה בשלב הנוכחי מיסמך מדיני; עם זאת, במקרה ויצטרך להגיש דין-וחשבון סובסטנטיבי, יהיה עליו לרווח על התפתחות בקשר לנוסחה. לדידו קיבלה ישראל את הנוסחה המקורית של ה-10 במארס.

יארינג הגיב שהוא מבין את עמדתנו, אך מצדו הוא מבקש שאנו נבין שהוא נמצא תחת לחץ, לרבות לחץ המעצמות להראות התקדמות כלשהי. הוא רוצה למנוע דיון במועצת-הבטחון, לכן אין בכוונתו להגיש דין-וחשבון למוזכיר-הכללי. עליו להתחיל משהו, חלפו כבר ששה חודשים מאז התחיל בשליחותו. הוא אישית מוכן להמשיך, אולם כמה זמן יוכל למשוך את הדברים? לפי הערכתו, אף-אחד אינו מעוניין בדיון במועצת-הבטחון, אבל הוא חייב לחפש דרך להתקדם.

בסיכום אומר השגריר תקוע, שיארינג מרגיש כי שליחותו הגיעה למצב של קפאון. עם זאת, לדעתו הצדדים מעוניינים שימשיך במאמציו, ובתגובותיהם יש בסיס כלשהו להתקדמות, והוא היה רוצה להביא למיפגש, אך רואה בזה חקווה ויער רחוקים במקצת. הוא אינו מסוגל לדרוך במקום, ולכן מסר לצדדים, לפני צאתו לניו-יורק, שיחפש רעיון שיהיה בין לוח-זמנים לבין סדר-יום, כנראה שהסיסמה החדשה היא משהו בין סדר-יום ובין לוח-זמנים. שלוש פעמים ניסינו להפיק ממנו מה פירושו של דבר זה, דיברתי אתו על זה גם בשטוקהולם, ודובר אתו על זה גם בניו-יורק, על זה הוא אומר: "אני לא יכול לומר לכם, כי עוד לא גיבשתי דעה". יש לי רושם שהוא מנהל שיחות עם המעצמות, ואם ישנה הרגשה שדבריו מעורפלים - זה מפני שמחשבתו מעורפלת.

כאשר חזר השגריר תקוע והרגיש שהדרך היחידה היא על-ידי מיפגש, הביע יארינג פסימיות ביחס לאפשרות להגיע לפגישה עם הירדנים בקרוב. ביקש שלא נדבר על-כך יותר-מדי. אמר שעליו לכלכל את מעשיו בזהירות ובהדרגתיות רבה. הוא סיכם את עמדתו כך: "כל עוד אני רואה אפשרות להתקדמות,

אין בכוננתי להגיש סיכום או דו"ח. יעדי יישאר להביא הצדדים ביחד בדרך כלשהי. אינני יכול לומר לך היום כיצד אפעל בכיוון זה. אני חייב "לעבור על-כך".

יארנינג אמר שבשיחותיו עם הערבים הוא כל-כל כך זהיר, שלא לעורר ולהעיר בנושא לפני שיחפץ, שהוא לא דיבר עם אל-פאוא בירדן על פגישה אחנו. הוא מרגיש כאילו הדבר אינו בשל, וכאילו הירדנים ממתינים לאיזה דבר.

זה מביא אותי לסוגיה שהתייחס אליה השר גלילי, לנבי השיחות בלונדון. אותו איש דם-דרג בארצו, ששוחחתי אתו, מעביר אלינו הדברים לאמור: מתי יהיה המשך? שהרי השלב הבא לדעתו של אותו איש הוא, שישראל וירדן יגיעו לידי הסכם בדרך הישירה והסודית, לפני שיביאו את ההסכם ליארנינג. כלומר, ענין יארנינג יישאר מוקפא והוא מציע לעשות מאמץ להגיע לידי הסכם. הוא אמר: דיברנו דברים כלליים והרצון הוא לנסות להגיע לידי קביעת הסדר. הוא קורא לזה שלום, בלי כל התרכיבים כי חוזה לא מפריע לו, אבל התוכן של הדבר צריך להיות מוסכם בינינו. או יארנינג הוא המסגרת. כך בעקביות הם מתארים את המצב החדש.

המסקנה התכסיסית השלילית שאני מסיק היא, שכל עוד אין התקדמות בדרג הישיר, העניין הירדני-ישראלי במסגרת יארנינג יישאר מוקפא, או אפשר אפילו להגיד, שנכנסנו לשלב של פולמוס.

המגע עם יארנינג יימשך. אנחנו מנסים א) להחריע בו לא להקפיץ לאור העולם הצעות ולהזדהות אתן, לפני שנדע מה הן. אני עושה מאמץ להבין מה זה סדר-יום ולוח-זמנים, והוא נתבקש להבהיר זאת; הוא אומר שזה לא-כל-כך בהיר גם לו. אבל הרושם הוא, שההתייעצויות שלו עכשיו הן לא רק עם הצדדים, אלא עם המעצמות.

על רקע זה, הלחץ עלינו להתחיל באמצעות יארינג, בעיקר במישור האוי"ם, להבהיר דברים של ממש לגופם של עניינים, לא רק לעניינים של נוהל.

הלחץ הזה מורגש מכמה צדדים. למשל, שיחת שגרירנו חקוע עם נשיא-העצרת, מנסקו, ודברים מקבילים בבוקרשט. קודם-כל סלידה מכל רעיון של העלאת הענין בעצרת. הוא נשיא-העצרת, והוא אומר: אינני רוצה שהעצרת שלי תתקלקל על-ידי הנושא הקשה הזה.

שד האוצר פ. ספיר :

הוא יישאר נשיא עד ספטמבר?

שד החוץ א. אבן :

בדרך-כלל העצרת נפתחת בספטמבר, אבל כל ארבע שנים, על-כל-פנים עד כה, כאשר יש שנה-בחירות בארה"ב, דחו את פתיחת העצרת לנובמבר, אבל לא תמיד.

מה אומר בענין זה מנסקו: אתם עומדים על משא-ומתן ישיר, ספק אם יש סיכוי לכך עכשיו. אולי אפשר יהיה להגיע למשא-ומתן בשלב יותר מאוחר. נציג ערבי מכובד אמר לי, שאינו מוציא מכלל חשבון אפשרות כזאת. ברור שמדובר בירדן. אבל בינתיים חייבים להתקדם. אין להשאיר את המצב הנוכחי, כי זה רק יחריף את הסכסוך. הוא שמע מהערבים על רעיון ה-CALENDRIER, הוא אינו רוצה לעסוק בזה, זה עניינו של יארינג. ברם, חשוב שנסכים להתחיל לשוחח באמצעות יארינג. הערבים מוכנים לשיחות בלתי-ישירות בדרך זו. מדוע שישראל לא חסכים אף היא? דרך זו אינה מונעת שתוצאת השיחות תהיה הסכם-שלום, אפילו חתום על-ידי הצדדים, אף-על-פי שיכולות להיות צורות משפטיות שונות להסכם. הערבים רוצים להתחיל מדיון על נסיגה מנבולות. הוא אמר להם ששאלה זו יכולה להסתדר רק

בסוף המשא-ומתן. הערכים הביעו חששות לגבי כוונותינו הטריטוריאליות. על-יסוד מנעיו הקודמים עמנו הוא הרגיע אותם.

אולם הסיכום הוא שמנסקו מציע: אם יש לכם דעות על צורת השלום, מפת השלום, תרמזו על-כך דרך יארינג, כי אחת יהיה קפאון שייוחס לכם, והוא שוב חוזר לנקודה שהיא כאילו נוהלית-משפטית. לזה התכוונתי באומרי שלא רק מאמריקה, אלא מכל-מיני מקומות מגיעות ידיעות המחייבות אותנו לחדד את הסברתנו בענין המשא-ומתן, שאינו נוהלי אלא עקרוני-סדיני, אבל שהמצרים - אני מסכים כאן לדברי השגריר - מאז שהסתלקו מתביעת הפינוי קודם-לכן ונכונות לדבר על שלום...

השגריר י. זכין:

בתעמולה שלהם, הם מדברים על נכונות לשלום.

שר החוץ א. אבן:

ברגע שהם מיתנו את עמדתם, הם קצרו רווחים גדולים. הערכים שמסתלקים מקיצוניות, גורמים לנו צרות וכמובן זריסה-ורסה.

לאנגליה יש עדיין הרגשה שהיא מעצמה גדולה, ויש פעילות אנגלית-סובייטית. היה ביקור של סטיוארט במוסקבה. עברתי בלונדון כאשר בדאון ביקר במוסקבה, ויש בעם ההוא קצה לעג על הופעות נוסטלגיות כאלו, כאילו יש לאנגליה משקל במוסקבה. כך שואלים ב"דיילי אקספרס" וב"דיילי טלגרף". אף-על-פי-כן, הנוהלים הללו מתקיימים.

היה מעמד חריף בינינו ובין בריטניה השבוע. ידוע לממשלה על ההצבעות על החלטה בענין ירושלים כמועצת-הבטחון. אין ספק ששם הדבר המודקר והיוצא-דופן ביותר הוא ההצבעה הבריטית, שהיא גררה גם את ההצבעה הדנית,

שהרי ארה"ב וקנדה מצאו דרך לא להצביע, ודווקא בריטניה רוצה להצטרף לבריית-המועצות וכו'. לא עוד, אלא שהלורד קארדון נואם נאום, שאילו היה בא מישהו שלא ידע מה הסוף, הוא היה מניח שיש רצון להטיל וטו. הוא דיבר כל-כך נגד ההחלטה, אבל אחר-כך בכל-זאת הצביע בעדה.

ביקשתי את השגריר הבריטי, האדו, לבוא ולקבל פרוטסט, בייחוד על ההצבעה הזאת, המנציחה דיון במועצת-הבטחון והחלטה הכוללת דברים, שהואיל ולא נוכל בכלל לציית להם, פותחת אפשרות ללחץ של INTIMIDATION ושל INTERVENTION. כלומר, אין דרך יותר טובה לקדם את הענין, מאשר החלטות כאלו.

נחקבל ערב צאתי מיברוק מסטיוארט, שהחחיל מלה

הדברים:-

MR. STEWART ACCEPTED THAT THE INTERNATIONAL COMMUNITY, INCLUDING HER MAJESTY'S GOVERNMENT, HAD BEEN AT FAULT IN NOT SUPPORTING JEWISH RIGHTS IN JERUSALEM OVER THE LAST TWENTY YEARS.

כלומר, איזו נימה של התנצלות, שהאוי"ם, ובעיקר בריטניה, יש להם כמה להתבייש, עקב אי-ההתחשבות באינטרסים של ישראל במזרח-ירושלים בעבר. אבל אותה בריטניה, במועצת-הבטחון מצביעה כפי שהיא מצביעה. סטיוארט יגיד שהוא היה באותו זמן במוסקבה. אנחנו יודעים שקארדון עמד על-כך, ואנחנו צריכים להבין יסוד זה במדיניות הבריטית - והשגריר האדו פלט את זה - יש להם קו לראות שלבריטניה תהיה השפעה מסויימת בעולם הערבי, אם תראג לא להזדהות עם אמריקה בכל. (ציטטה כאנגלית). כאילו אי-הזדהות עם אמריקה - זה דבר שמעניק לה מעמד.

סטיוארט היה במוסקבה, ושגרירנו רמז שולח מברק: "בשובו אמש ממוסקבה, יצר סטיוארט, בראיון-טלוויזיה, הרושם כי המזרח-התיכון היה הנושא שבו התקדם בשיחות עם הרוסים, יותר מאשר בכל נושא אחר".

באותה-ערב של השגריר עם רוברטס, אמר לו רוברטס, כי הרוסים מראים הרבה יותר ענין בהצלחת שליחות יארינג מאשר קודם, וכי השיחות עמהם במוסקבה מראות על התקדמות ניכרת שעשויה לשרת הסדר.

דובר משרד-החוץ הבריטי אמר לכחבים, בהשובות לשאלות, כי הרוסים עמדו בתוקף על הנסיגה כצעד ראשון לקראת הסדר, בעוד שסטיוארט דגל בנישה מאוזנת והצורך לספק החשש הבטחוני של ישראל במקביל לכל נסיגה. סטיוארט חש בנכונות הרוסים למתן עמדתם ודובר על עיבוד לוח-זמנים לביצוע החלטת האו"ם. סוכם להמשיך בדיון. המושג "לוח-זמנים" איננו ברור, אין עוד כל תכנית ואף אין כוונה לכפות הסדר על אף אחד מן הצדדים.

השגריר קיים שיחה עם טוני מור והוא מסר לו את הנירסה הבאה: גרומיקו הוא שהציע קיום שיחות בילטרליות בנושא המזרח-התיכון. סטיוארט, שלא היה מוכן לכך, לא דאג דרך לסגת. אך הוא היתנה השיחות בשני תנאים: (א) שחן לא התנגשה אלא תהיינה ברוח התקדמות שליחות יארינג; (ב) שתתבססה על ההחלטה בשלמותה.

הבריטים כנראה התחייבו להמשיך בניו-יורק בדו-שיח עם ברית-המועצות בנושא זה. הם אומרים שסטיוארט דרש שהשיחות התנהלנה בניו-יורק, והוא הדגיש כי ענין לוח-הזמנים הועלה על-ידי הרוסים, ולא זכה בתמיכת סטיוארט, אבל הדו-שיח הזה התקיים.

דבר אחרון, השגריר הזדקק לאותן נקודות ביחסינו עם ארה"ב, הנוגעות לענין המרכזי. אני חושב שהוא היה מסכים שהם לא רק אומרים שלא יתכן שלום לפי דעתם על-סמך הגבול הקיים, אבל גם הם אינם אומרים שלום על

יסוד הנבול הקורם, אבל עכשיו יש חביעה שנכחיר את התביעות הטריטוריאליות שלנו. בינתיים יש איזו ארוירה המורכבת מכמה עניינים, ויש איזה 'ברוגז', ועכשיו זה העסיק, לאחר שחזר השגריר על הענין הזה של סנפיר.

הם טוענים כדלקמן: אנחנו ביקשנו שחשקלו אפשרות

להסתלק מטיראן-דרומה. על זה קיבלנו שאלון כזה, שאנחנו רואים אותו למעשה

כסירוב. לא רק שלא נעניתם לזה, עוד הוספתם פגיעה על עלבון INSULT TO

INJURY, ועליכם על סנפיר, שככלל לא הייתם שם לפני הפסקת-האש וכו'.

הם ביקשו בענין זה חשובה: האם קיימת נוכחות

ישראלית בסנפיר ומאימת? מה העובדות המדוייקות, שער כה היה איזה פטרול, אבל הם

אומרים שעכשיו יש התיישבות, והם רואים בזה ענין יותר במישור של היחסים אתם,

מאשר ענין אחר. אני חושב שאולי ועדה-השרים לענייני בטחון, או הממשלה תתן דעתה

אם הענין הזה שורה התרפה, לדעתי גוברת, כי אינני סבור שהם ירפו מענין זה.

בענין טיראן הם הגיעו אולי לאיזו השלמה, שאנחנו לא הולכים לזה, אבל מה שהם

אומרים: YOU ADDED INSULT INJURY, והנימה של המברק היום יותר רגזנית מאשר

הנימה בשיחות שהיו לשגריר לפני צאתו.

שו המטרה א. ששון:

שאלות לשגריר: האם בשיחות שהיו ביום ששי שעבר

במחלקת-המדינה ובכית-הלבן, לא הזכירו את השיחות עם ירדן, ואם לא הזכירו, האם

יש להניח שאינם יודעים שום דבר?

בהמשך דבריך אמרת שהאמריקנים רואים בהמשך

המתיחות במזרח-התיכון כאילו זה לטובת רוסיה. האם הם יכולים להניח שרוסיה אינה

יודעת זאת ואינה פועלת נגד, והאם הם רואים איזו תרופה לענין זה?

שאלה לשר-החוץ: בורגיבה, בהופעתו באו"ם, הביא חכנית מסוכנת מאוד. הייתי רוצה לדעת האם נקטנו בהסברה שלנו באו"ם עמדה, כדי לעקור את התכנית המסוכנת הזאת, מאחר שחביב בורגיבה מופיע כאיש מתון וכאיש מציאותי, ובין השאר הוא אמר שעל ישראל להיסוג מהשטחים, ייכנסו אנשי-האו"ם, אחר-כך יישבו ליד השולחן, ומה שיוחלט אחר-כך - כל אחד יקבל. זו חכנית מסוכנת, אבל היא עלולה להתקבל על-דעת רבים בעולם, והייתי רוצה לדעת: האם עשינו משהו כדי להסביר את הסכנה השמונה לנו בתכנית זו?

שר הדתות ז. ורהפטינג:

בענין הצעת הסכם הפרויליפרציה - לפני כמה שבועות ביקשתי שנרון בזה בממשלה. אני חושב שזה נושא חשוב מאוד ובממשלה עדיין לא היה שום דיון בענין זה.

ברצוני לשאול את השגריר, האם יש בארה"ב הסברה או אם נשמעו דעות על בעיית היישות הפלשתינאית במקביל לבעיית הירדן? - בעיקר שהשבוע שוב היו כמה פעולות בענין זה. מצד אחד, הכנס אצלנו בחברון, של ג'עברי, ומצד שני הכנס של חמודה ברבת-עמון. אם חמודה יכול לקיים כנס כזה ברבת-עמון, זאת אומרת שחסיין אינו שולט במצב. האם נכון מה שהם מודיעים? אם ברבת-עמון יכולים להתכנס ולדון על הקמת אסיפה-לאומית פלשתינאית, מנוחקת מירדן, אז מה ירדן פרטנר למשא-ומתן?

לא שמענו מפי השגריר דברים מיוחדים על בעיית ירושלים, כיצד היא משתקפת בדעת-הקהל בארה"ב וגם בדעת השלטון בארה"ב. האם אפשר לעשות יותר, ומה נעשה כדי שתודעת ירושלים כירושלים-יהודית תרכוש יותר סימוכין בארה"ב.

עוד שתי הערות קצרות. נדמה לי שאנחנו קצת מזלזלים בהכרל העמוק שבין הסדר של שלום ובין שלום. הסדר של שלום, זה רק להציע איך להשיג את נסיגתנו בלי לתת לנו כל הכרה, כאשר אותם הפליאטיבים באים כדי לתרץ את הנסיגה, מבלי להגיד: אנחנו לא מכירים בכס. זה נקרא הסדר של שלום בין שני צדדים? וזה לא הכרל בשם, לא השם קובע.

ומכאן אני כא שוב לדבר שבו אני מחייב את גישת שר-החוץ, שצריך להתחיל כסאמץ הסבותי חדש על בעיית המשא-ומתן הישיר. משא-ומתן זה גם-כן לא ענין של טכניקה. השאלה אם זה בא להביא לשלום, או בא להביא לירי נסיגה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מבין שהרוסים רוצים עכשיו להשיג במועצה-הבטחון איזה לוח-זמנים של סידור העניינים שלנו, ואם אנו לא נקבל זאת - ברור שהם ידרשו סנקציות נגדנו. האם יש אפשרות שדבר כזה יתקבל? אם זה יתקבל, האם האמריקנים מוכנים לתת לרוסים לפעול על-דעת עצמם, או שהם יתנגדו לזה.

בענין סנפיר - אני צריך להביע את השתוממותי. אם אינני טועה, לא הובאה לממשלה גם התביעה של ארה"ב למסור את טיראן לסעודיה.

נקריאות השרים כרזילי, בנטוב, כורג:

זה הובא ברין-וחשבון של ראש-הממשלה).

ראש הממשלה ל. אשכול:

נדמה לי שהשר שפירא צודק).

שר החוץ א. אבן :

זה הובא לוועדת-השרים לענייני בטחון.

השר י. גלילי :

ראש-הממשלה מסר על זה פעם ופעמיים.

שר הפנים מ. ח. שפירא :

לי יש רושם שבעתונות זה הובא לפני שזה הובא

הנה...

שר הדתות ז. ורהפטינג :

ענין טיראן הובא; ענין סנפיר - לא.

שר הפנים מ. ח. שפירא :

בענין סנפיר - איך יכולנו לעשות זאת, מבלי שהענין יובא לוועדת-השרים לענייני בטחון? זו לא סתם חפיסת עוד שטח מסויים, בייחוד שירענו שיש התנגדות גם לאי-טיראן, מצד ארה"ב. לדעתי תשובה כזאת - זו כאילו סטירה לארה"ב. האם אנו חייבים עכשיו להקשות עוד יותר את העניינים בינינו ובין ארה"ב? כשם שחיינו שנה בלי זה, יכולנו להמשיך לחיות בלי זה, שום דבר לא היה קורה, גם אחרים לא היו תופסים מקום זה, ולפתע אנחנו עושים דברים מבלי שאנחנו ירענו עליהם.

האם יש באמריקה מי שמנבא מי עלול להיבחר
 כנשיא-ארה"ב? אני מדבר על אלה שהם קדובים 'למלכות'; ומי לדעת השגריר, היה יותר
 נוח לנו?

ד"ר מ. בנין :

ביחס להסכם לאי-הפצת נשק אטומי, אני חומך בדעת
 שר-הדחוח, שבענין זה יהיה דיון בוועדת-השרים לענייני בטחון או בממשלה, לפי
 ההודעה באו"ם. הענין הוא בעל חשיבות ממדרגה ראשונה, ואחרי ביקור
 באמריקה-הלאטינית, אני יכול לומר, אחרי שיתות שהיו לי עם ידידים בבואזיל,
 ואחרי קריאה בעתונות שם, אפילו מדינה כמו בראזיל מתנגדת בכל תוקף להסכם זה,
 וטוענת שזה ימנע פיתוח כוח אטומי לצרכי שלום.

שר החוץ א. אבן :

ואחר-כך באו"ם הם יצביעו בעד.

ד"ר מ. בנין :

אנחנו רואים שזה קורה גם למדינה כמו בריטניה,
 שקודם נואמים נגד, ואחר-כך מצביעים בעד.

אני מדבר על מה שראיתי ושמעתי בבואזיל. לא יתכן
 שבענין זה ההודעה תהיה סתמית, בלי דיון וכלי הכרעה. אני מבקש את ראש-הממשלה
 שידאג לכך, שנוכל לדון בבעייה בכל היקפה, לפני שההודעה נמסרת באו"ם.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מסופק אם יש זמן לזה.

שר החוץ א. אבן :

ההודעה באו"ם היא מחר בבוקר.

השר מ. בנין :

מאז אני משתתף בדיונים לא התקיים דיון אפילו של

רבע-שעה בסוגיה זו בממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אנחנו "אובלים" את השעות, ומה שמספיקים

מספיקים.

השר מ. בנין :

ישנה עובדה, אני מבקש לדרוך בזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בדברים שלי לא היה שום סרקאזם, קבעתי עובדה.

השר מ. בנין:

לענין המשא-ומתן הישיר, דיברנו על זה כשבוע שעבר, ישראל רואה אפשרות לחוזה-שלום, חוזה-שלום על-ידי משא-ומתן ישיר, זה לדעתי סדר-הדברים. ההסברה שלנו צריכה להיות כזאת: משא-ומתן ישיר הוא פונקציה של עמדתנו העקרונית, שאחרי מלחמה בא חוזה-שלום בין הצדדים. לכן ביקשתי את השגריר שלנו, שינסה להבהיר אצל האמריקנים איך הם רואים את ההכרל, אם מדובר בחתימה של שני צדדים, זה נכון, שהם למשל חתמו על PEACE TREATY עם יפאן, ודווקא על דקע זה מציעים לנו ללכת בדרך אחרים.

באירופה, אחרי מלחמת-העולם השניה, היו PEACE TREATIES ובמזרח-הרחוק אין, אבל המצב הוא, שכולם יושבים איפה שהם יושבים. אם זאת הם מציעים לנו לשלוש השנים הבאות, שיאמרו זאת.

אני חושב שיש חולשה פסיכולוגית מסוימת בעמדתנו, אם אנחנו נרכז את כל המאמץ האינטלקטואלי סביב הבעיה של המשא-ומתן הישיר. אז אפשר להגיד שזה דבר טכני. אם נאמר: אחרי מלחמה בא חוזה-שלום בין הצדדים, לא נהיה יוצאים-מן-הכלל, אנחנו רוצים חוזה-שלום. חוזה-שלום - זה הכלל הגדול, והמסקנה היא: משא-ומתן ישיר. חוזה-שלום אי-אפשר לחתום בלי משא-ומתן ישיר. אני מבקש לשים לב לנקודה זו.

אני מציע שנאמר ליארינג שלא ישתעשע בין משהו של לוח-זמנים ו-AGENDA, זה שעשוע מסוכן מאוד. צריך להגיד לו שלא נקבל שום לוח-זמנים.

היות ואינני חושב שיש בענין זה חילוקי-דעות בממשלה, הייתי מציע שבאחת השיחות הבאות, תקוע יאמר לו שישכח את ענין לוח-הזמנים. דיון במשא-ומתן ישיר, בבקשה, שיוזמין את שני הצדדים. מי יודע מה מתרחש שם, במוחו, לאחר התייעצות עם נציגי הארצות.

נקודה שניה, זה לגבי ערב-הסעודית, אני חייב להביע תהייה בענין סנפיר. הייתי בשאדם-א-שייך אחרי מלחמת-ששת-הימים יחד עם שרים אחרים, ושם אמרו לנו שאנחנו עומדים בשני האיים באופן סמלי, אינני זוכר אם אמרו שזו פלוגה, אבל שיש יחידה צבאית.

שר השיכון ט. בנטוב:

רק בטיראן.

השר ט. בנין:

שר-המשטרה גם-כן היה באותו סיור, ואני רואה שהוא מסכים למה שאני אומר. נשאל את שר-הבטחון. אני אומר מה שאני זוכר שנאמר לנו.

שר הבטחון ט. דיין:

היות ואני לא הייתי שם, אינני יודע מה נאמר.

לכם.

השר ט. בנין:

שאנחנו מחזיקים שם כוח קטן, אם לפתע-פתאום עלינו על סנפיר - אני תוהה. נשמע הבהרה מפי שר-הבטחון.

שר הבטחון ט. דיין:

אני מבין שזה יהיה בוועדת-השרים לענייני בטחון.

כך שמעתי ממזכירת הממשלה.

מזכיר הממשלה י. עוזאי :

אמרת שיש בקשה להביא זאת לוועדת-השרים לענייני

בטחון.

שר הבטחון פ. דיין :

אני מוכן להביא זאת כאן, אבל יעל אמרה לי שזה

יהיה בוועדה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

יש לי הרגשה שאנחנו בכלל מבטלים את ועדת-השרים

לענייני בטחון. אם חברים רוצים בזה, אני מוכן להשלים עם זה, אז נעשה את
עבודתנו "במהירות רבה".

שר הדתות ז. ורהפטינג :

מדוע אתה חושב שמבטלים?

ראש הממשלה ל. אשכול :

כי יש חברים החושבים שהממשלה צריכה לדעת את הכל
ושהממשלה יכולה להחליט, ואנחנו בכל-זאת רצינו קבינט יותר מצומצם לענייני
בטחון. אבל אתם צריכים להחליט.

דוד ט. בנין :

אני רוצה לומר, שבקשר לבעיית טיראן, עלינו לדבר
עם האמריקנים בכל הרצינות על ערב-הסעודית. פיצל מוסר הודעות קיצוניות ביותר
לנבי מדינת-ישראל ועתידה. ערב-הסעודית פסלה שגריר בריטי משום מוצאו היהודי, אז
אנחנו צריכים לעשות "טובה" למדינה כזאת? אני חושב שהסברה זו יכולה בהחלט
להשפיע.

דוד י. גלילי :

יש לי שאלה לשגריר על האספקט היהודי של המאבק
שלנו בארה"ב. איך אתה מעריך את שיעור ההזדהות של היהודים אתנו, במקרה של
קונפליקט יותר חריף בינינו ובין המימשל?

שאלה לשר-החוץ: אני התרשמתי מהדין-וחשבון,
שמענו מד"ר הרצוג, על השיחות בלונדון, שיש הסכמה ירדנית להיפגש בגלוי עם ישראל
בניו-יורק ובמקביל לזה - להמשיך פגישות בסמוי, אם אך נציג מצרי יהיה
בניו-יורק, במשא-ומתן עם יארינג, ולא אתנו.

שר החוץ א. אבן :

וחנאי נוסף, שאנחנו במישור הכמוס נגיע

ליתר-הבהרה הרדית.

דוד י. גלילי :

זו התרשמות של היום.

שר החוץ א. אבן :

זה לא יועיל להגיע שם להסכם כדי שיתפוצץ, אז נעשה מאמץ להכין זאת, אבל לאחר-מכן להביא זאת לשם. אבל לגבי המצרים אתה צודק, הם לא היתנו תנאי ענייני.

דוד י. גלילי :

אני מבין שלפני הפגישה בגלוי, צריך להיפגש בסמוי ולהגיע לידי הסכמה שתאפשר את ההסכם. ההתרשמות הזאת היא אצלי מהיום.

ראש הממשלה ל. אשכול :

נכון שזה לא היה כל-כך ברור קודם.

שר החוץ א. אבן :

אולי אני מגזים, אינם רוצים "לבשל" את כל העניין, אבל רוצים שלב נוסף של הבהרה עניינית כדי לדעת את "התפריט".

שר הדתות ז. זרהפטינג :

הוא מבקש עוד פגישה?

שר החוץ א. אבן :

כן, אבל זה לא מוכרח להיות במישור ההוא, אבל רוצים עוד מגע, שידובר בו סובסטנטיבית.

שר השיכון מ. בנטוב :

אינני רוצה לדבר על פרטים, אבל אחי מעניין מה השלב הבא. אני חושב שאין לנו הרבה שהות לסחוב את העניינים. אני בעד זה שאנחנו בסולם-העדיפויות נעמיד בשורה ראשונה את המשא-ומתן עם ירדן, ולא עם מצרים, וזה משלוש סיבות:

(ב) מצרים, כשהיא תדבר אתנו, היא תדבר לא רק על מצרים. היא עושה את עצמה אפוטרופוס של כל ארצות-ערב, ותדבר על הכל. ירדן לעומת זאת תדבר רק על עניינים בינינו ובין ירדן.

ראש הממשלה ל. אשכול :

או כן או לא.

שר השיכון מ. בנטוב :

חוסין עדיין אינו אומר שהוא אפוטרופוס של כל

ארצות-ערב.

ג) אם נגיע להסכם עם ירדן - ואני יודע שזה עוד רחוק, וזה עניין קשה, - זה יוציא מידינו של נאצר אחד מהנימוקים העיקריים שלו, כי הוא אמר שלא רק שאינו יכול להסתדר עם ישראל בעניין תעלת-סואץ, אבל שהוא לא יכול להפקיד את הפלשתינאים. נימוק זה שוב לא נראה לי.

שר הסעד י. בורג:

אבל הוא דיבר גם על בעיית ירושלים.

שר השיכון פ. בנטוב:

בכל-אופן, זה רק חלק מהבעיה, הוא לא יוכל יותר לטעון שהוא מוכרח לדאוג לפלשתינאים, אחרי שהפלשתינאים והירדנים הגיעו להסדר הטענות שלהם.

כיוון שאינני רואה שאנחנו יכולים להמשיך בקסאון, אני בכל-אופן לא חושב שהגיע הזמן להודיע שאנחנו כבר מוכנים לשיחות, -בכל-אופן כרגע, - בלתי-ישירות - עם מצרים, זה מה שהם דורשים מאתנו. אני חושב שהשלב הבא צריך להיות שיחות אינטנסיביות עם ירדן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אחה נכנסת עכשיו לגמרי לסעיף אחר.

שר השיכון פ. בנטוב:

גם חברים אחרים העירו הערות. אינני יודע אם זה עומד, אבל ברור לי שאנחנו צריכים בזמן הקרוב ביותר, להתחיל לדון על הוראות למשא-ומתן עם ירדן.

שר הדואר י. ישעיהו :

שאלה לשגריר: כאשר האמריקנים אומרים שענין המשא-ומתן הישיר הוא ענין של טכניקה, האם אינך מניח שהם עשויים במרוצת המחשבה הזאת, להביא לידי כך שיקנו ליארינג סמכות ומעמד של מתווך להלכה ולמעשה?

השגריר י. רבין :

מה הוא עושה כעת?

שר הדואר י. ישעיהו :

הוא מתווך למשא-ומתן, והם עשויים לבוא למועצת-הבטחון ולהציע שהוא יהיה ממונה על המשא-ומתן.

השגריר י. רבין :

על-פי החלטת מועצת-הבטחון מ-22.11.67, הוא נשלח

.IN ORDER TO PROMOTE AGREEMENT

ראש הממשלה ל. אשכול :

הכוונה של השר ישעיהו היא, שהוא יכול לאט-לאט

מתווך, להיפך לכבודו.

שר החוץ א. אבן :

הוא גורס, שהוא אינו יכול להציע הצעות לפני שהצדדים מוכנים לכך, אבל המעצמות אומרות לו: "היה גבר, ותהיה יותר אמיץ!".

שר החוץ א. אבן :

יאדינג מתאונן על זה, וטוען שזה סכביד.

שר הדואר י. ישעיהו :

כיוון שחברים שאלו כאן על ענין הבחירות בארה"ב, רציתי לשאול: האם תל שינוי במשקל קולו של הבוחר היהודי עקב הסתלקותו של ג'ונסון מהמועמדות? לגבי המועמדים הקיימים האם יש לזה אותו ערך ומשקל, או שחל שינוי?

שר התחבורה מ. כרמל :

אני דק רוצה לבקש שתימסר אינספורמציה לממשלה על

העובדות הנוגעות לאי סנפיר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה לא שייך לישיבה זו.

שר התחבורה מ. כרמל:

שר-החוץ מסר דו"ח בעניין זה, והשגריר נגע בזה,

אני מציע שנשמע אינספורמציה.

השגריר י. רביץ:

אני רוצה קודם-כל להסביר שאלה יותר כללית בהקשר

לשתי שאלות שנשאלו כאן.

צריך לזכור, שבעצם מדיניות ההסברה שלנו, או

ההסברה המדינית שלנו היום, מתבססת למעשה לא על מה שאנחנו רוצים במושגים מוחשיים, אלא אנחנו אומרים: אנו רוצים חוזה-שלום במשא-ומתן ישיר. זהו. מה דמות תהיה למדינת-ישראל, אם כן או לא, אנחנו לא אומרים. כל קו ההסברה המדינית מאז תום מלחמת-ששת-הימים, הוא בעצם חוזה-שלום. האמריקנים מבינים זאת כך: אתם רוצים סטאטוס-קוו קיים ולצורך זה אתם משתמשים בשתי תיוות: הסדר או חוזה-שלום ומשא-ומתן ישיר.

שר הדתות ז. זרקהפטינג:

תמורת משהו.

השגד"ר י. רבין :

לא דיברנו על תמורה. למעשה קו-ההסברה שלנו מאז המלחמה הוא בעצם נוסחה אלגבראית שיש לה שני מרכיבים: חוזה-שלום - משא-ומתן ישיר. מה יהיה אם הצד השני יהיה מוכן לזה - נדבר אחר-כך. זה למעשה מה שאנחנו אומרים.

שד המשפטים י.ש. שפירא :

במשא-ומתן ישיר לחוזה-שלום נדבר מה יהיה כתוב

בחוזה-השלום.

השגד"ר י. רבין :

למעשה זה הקו שלנו כל הזמן, אין בו חידוש. כל הזמן אנחנו מסבירים לא את דרך המשא-ומתן, לא שהמטרה היא משא-ומתן, אלא שהמטרה היא חוזה-שלום, ומשא-ומתן ישיר - זו הטכניקה.

אני רוצה שנדע מה הטיעון הנגדי, ולא שאני מצדיק אותו. אומרים האמריקנים, - ולא רק המנהיגים האמריקנים, אלא חלק גדול ממעצבי דעת-הקהל האמריקנית, - הם אומרים: "רבותי, אתם רוצים שהם יבואו לקנוסה. אתם רוצים שנאצר יבוא להצטלם אתכם בניו-יורק, ואחרי זה תגידו לו: הגבול שלנו הוא העלה-סואץ. אז הוא ילך הביתה. אתם הרווחתם את "הצילום" אתו, והוא יסתלק. אתם חושבים שאפשר לא לנו ולא לאף-אחד לומר מה אתם רוצים? ולהוסיף ולומר: רבותי, אנחנו נגלה את הקלפים רק כאשר נצטלם עם נאצר?" אפשר להמשיך בזה. ואני מבין שיש החלטה-ממשלה, ונעשה כל מאמץ להמשיך, אין בזה שום חידוש, ואנו מסבירים תיזה זו. אם יש מי שחושב שהחליטו החלטה חדשה, לי נדמה שלא, בעצם החליטו אותה החלטה.

שר הדואר י. ישעיהו :

זה החזיק מעמד שנה.

השגריר י. רביין :

אני לא אומר שזה לא יחזיק מעמד, אבל המצב שונה. ולמה? - עד עכשיו לא היתה בעיה. הצד השני לא אמר: "אני מקבל כל החלטה", העסק נוסל. מאחר שזה הקו שלנו, מאחר שלא באנו ואמרנו למישהו אחר מה אנחנו בעצם רוצים, בהנחה שיהיה הסדר, או מה דמות ההסדר, ומה דמות הגבולות...

שר החוץ א. אבן :

ביולי אמרנו משהו.

השגריר י. רביין :

הם אומרים: "רבותי, מה עמדתכם?" והם עושים את החשבון. כאשר השר ישעיהו שאל: מה יקרה כאשר יארינג בעוד שבועיים או שלושה שבועות יראה שאינו מתקדם? - לדעתי במצב זה הוא לא יישאר. כאשר הוא מדבר על לוח-זמנים, הוא רואה זאת פשוט מאוד: יקחו את החלטת מועצת-הבטחון, יש שם סעיפים. יש שם סעיף המדבר על נסיגה. יש שם סעיף המדבר על ביטול לוחמה, ומין הצהרה על זכות קיומן של כל המדינות; סעיף שלישי - פליטים; סעיף רביעי - מעבר חופשי בתעלה-סואץ. יגידו: בואו נעשה לוח-זמנים לביצוע.

שר החוץ א. אבן :

יש סעיף ראשון על כינון השלום.

השגריר י. רבין :

נדמה לי שהכותרת מדברת על כינון שלום, ומדברת על ESTABLISHMENT OF A JUST AND LASTING PEACE, אבל לגבי מה שמדובר בסעיפים, הם יגידו: בואו נקבע CALENDRIER; מה זה CALENDRIER? - נקח את סעיפי הביצוע ונקבע לוח-זמנים וביצוע. אלה קיבלו זאת ואלה קיבלו זאת, ואנחנו לא מדברים. לדעתי זו הסכנה.

מה האמריקנים אומרים? הם אומרים: "האם להתפוצץ על זה במועצת-הבטחון? עליכם להגיד דבר כרי שנוכל לגייס כוחות במועצת-הבטחון ביתר הצלחה ממה שהצלחנו בדיון על ירושלים". בטן-הכל נכשלו האמריקנים בענין זה במועצת-הבטחון. יש כאלה שחושבים שהם יכולים לסבול עוד כשלוש אחר או שניים כאלה, אבל האמריקנים לא "יעכלו" מפלות כאלו הרבה זמן. הם באים ואומרים: על מה נתנפץ - נניח שנתנפץ - על משא-ומתן ישיר או על ענין סובסטנטיבי?

השר מ. בגין :

לשם-כך יש להתחיל קודם-כל במשא-ומתן ישיר.

השגריר י. רבין :

אני העליתי רעיון אחר. הרשיתי לעצמי, כאיש פרטי, בשיחה האחרונה, לומר: רבותי, במקום להתעסק בכל-מיני נוסחאות, בואו נבהיר מה תכליתו של המשא-ומתן, ולא משנה לי ישיר או עקיף. מה דמות הסכם-השלום שאתם מדברים, שהצד השני מוכן לו? לפני שניגשים למשא-ומתן, מה זה משנה אם הגבול יהיה 20 מיל הנה או 20 מיל הנה, על זה אתם רוצים להתפוצץ אתנו במועצת-הבטחון? מה זה

הסדר-שלום? הכרה במדינת-ישראל סוברנית? אמרו: כן. הכרה בגבולות מדינת-ישראל? אמרו: כן. ביטול אמצעי אלימות כדרך לפתרון בעיות פוליטיות? - אמרו כן. על שלוש נקודות אלו התרשמתי שזה הפירוש שלהם להסדר-שלום. אמרתי: דבר ראשון נבהיר אם הצד השני, אם המצרים, מבינים זאת כמונו. לפני זה אין לנו מה להתעסק אתם בעניין הגבולות.

ד"ר י. גלילי:

מה הן שלוש הנקודות?

ד"ר י. רבין:

הכרה במדינת-ישראל סוברנית; הכרה בגבולות שיסוכמו אז; ביטול אמצעי-אלימות כדרך לפתרון בעיות פוליטיות. זה הכירור הראשון לגבי השאלה: מה זה שלום. אמרתי: זה שלב ראשון של בירור, כדי לדעת למה הולכים. מה נלך למשא-ומתן כזה או כזה, נבהיר זאת קודם.

לכן, כאשר שואלים כאן על ישות פלשתינאית, אנתנו אף-פעם לא העמדנו בפני האמריקנים ישות פלשתינאית כדרך שאנחנו החלטנו ללכת בה. לפי לדעתי, פה צריך לדעת, לאמריקנים יש אינטרס לקיום משטרו של חוסיין בירדן. האמריקנים רואים זאת כאינטרס חיוני שלהם, וכל מי שפועל נגד קיומו של חוסיין, לפי דעתם פועל נגד האינטרס שלהם. לכן, הם לא מתפעלים מהיישות הפלשתינאית, כי הם רואים בזה את שבירתו של חוסיין ונפילה עוד שטח-השפעה פוליטי במזרח-התיכון לאמריקנים. כל מה שעלול לסכן את חוסיין, מבחינתם זו פגיעה באינטרס האמריקני, והם אומרים זאת. הם מנסים להסביר שזה טוב גם לנו. הם אומרים: "אולי נפילתו של חוסיין עלולה להביא למשטר שיהיה יותר פתוח לחדירה סובייטית." [REDACTED] וכל זמן שהוא קיים-הרוסים לא חדרו לשם. זה מה שקובע בשבילנו. המאבק שלנו הוא עם הסובייטים". לכן כל תכנית וכל פתרון שמנקודת-ראות האמריקנית פוגעת בחוסיין, היא פוגעת במדיניות שלהם.

כאשר לחוסיין, דעת-הקהל באמריקה רואה בקיום ירדן אינטרס אמריקני, וחוץ מזה, יש סימפטיה אליו. ולכן, העמדה האמריקנית בענין-ירושלים מסובכת, בגלל האינטרס האמריקני בחוסיין. שוב הפעם, הם מדברים בצורה לא-מתויבת, אבל אנשים רציניים שם אומרים: "ירושלים צריכה להישאר מאוחדת, אבל צריך למצוא פתרון שנותן לחוסיין בירושלים לא רק מעמד של משגיח על המקומות הקדושים, אלא סטאטוס מדיני יותר רציני".

אחס שואלים אותי מה העמדה האמריקנית, אני צריך למסור אינפורמציה, אני לא מתווכח. יותר מזה, הם אפילו מדברים על איזו דרך גישה לאותו אזור שיהיה לו גם מעמד דתי וגם מעמד מדיני.

שר הבריאות י. ברזילי:

דרך-גישה שתהיה בה רציפות בין ירדן לבין

ירושלים?

השגריר י. לבין:

אני לא יכול לדבר אחס, אני יכול לשמוע מה הם חושבים. גם הם והירים, הם אומרים אפילו דבר כזה: אין בינתיים דיבורים עם הערבים על דמות העתיד.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

מה פירוש דרך-גישה? שירושלים תהיה בדינו ולו

תהיה דרך-גישה?

השגריר י. רבין :

הם אומרים שיכולה להיות גישה, שיש אחדות מוניציפלית, אין גדרות-חיל ואין חומות, אבל יש חלק שהוא מבחינה מדינית ודתית, לא בדיוק חלק ישראלי.

השר מ. בנין :

אנקלבה ריבונית של חוסיין.

השגריר י. רבין :

אלה רעיונות. הם חושבים שחוסיין אינו יכול ללכת לחוזה-שלום, בלי איזשהו מעמד בירושלים.

שר החוץ א. אבן :

גם חוסיין אומר זאת.

השגריר י. רבין :

לשאלות בענין סנקציות - אני לא רוצה לנבא. אני חושב, שלגבי האמריקנים, זה הרבה תלוי בהידברות שלנו עם האמריקנים, ומה יהיה ב-ISSUE, מה יהיה הנושא שעליו הענין יתפוצץ כמועצת-הבטחון. אני חושב שיש אינטרס אמריקני סודי, לא להביא לסנקציות נגדנו, כי היום, בדיועבר, פגיעה רצינית בישראל, בין שאמריקה רוצה בכך ובין שאינה רוצה בכך, - זו גם פגיעה באמריקה. אבל מי שחושב שאמריקה לא תהיה מוכנה להפעיל עלינו לחצים, אם תחשוב שיש לה סיכוי להגיע להסדר-מסויים - הוא טועה. ואם מישהו חושב, שבשכיל להחזיר אותנו למוטב, לפי מושגיה, היא תהסס מלנקוט לחצים כבדים, אני מציע לא להשתעשע

באשליה.

דו"ש י. ספיר :

האם הם לחצו על הערבים להגיד מה עמדתם לשלום?

השגריר י. רבין :

האמריקנים לחצו על ירדן, ואני מבין שירדן אמרה

לנו שהיא מוכנה לחוזה-שלום.

דו"ש י. ספיר :

אבל מה הדמות של חוזה-השלום?

השגריר י. רבין :

בכל-זאת צריך לזכור, שהאמריקנים הם שהביאו

למניעת ההחלטה על נסיגה, והביאו להכללת אספקטים מסויימים של שלום בהחלטת מועצת-הבטחון, ולא וויזה-וי עם הערבים, אלא וויזה-וי עם מדינות מערביות אחרות.

המנכ"ל ג. רפאל :

זה היה כתיאום אתנו.

השגריר י. רבין :

על כוחנו כמועצת-הבטחון אני לא מוכן לדבר, אבל
אני לא מציע להגזים בו.

בענין האספקט היהודי, הייתי אומר כך: היחה
התלהבות אדירה ומתח עצום בקיץ שעבר, אבל מתח כל-כך גבוה לא יכול להתמיד. יש
ירידה במתח-ההתלהבות, ואני מוכן לומר: גם במתח האהדה. היחה לי פנישה מאוד
לא-נעימה כמוערון-הנשיאים, כמעט שהגעתי שם להתפוצצות.

ד"ר י. גלילי :

עם ד"ר גולדמן?

ד"ר י. רביין :

זה היה כהשפעת גולדמן, גולדמן היה שבועיים

לפני.

ד"ר מ. בנין :

מי עכשיו יור"ר מועדון-הנשיאים?

ד"ר י. רביין :

רבי שכטר, ומה תוכן הדברים עליהם כמעט היחה
ההתפוצצות? למה לא אמרנו EXCEPTS? למה גם כאשר יודן הודיעה שהיא מתנגדת
למשקיפים, למה מדינת-ישראל לא הודיעה שאנחנו מקבלים משקיפים? למה אנחנו לא
מקבלים את הפליטים שכרוח לאחרונה וחזרו? למה מפוצצים בתים, ואז הם גם הסתמכו
על טרי קולק, שאמר דברים מסויימים נגד פיצוץ בתים. היו כל-מיני טענות כאלו,
הרבה נקודות שבאותו זמן הסטו גם את דעת-הציבור האמריקנית.

שר החוץ א. אבן :

הצד השורה של כל הטענות, שאנו יותר-מדוי נוקשים

או קשוחים.

השגריר י. רבין :

משהו כזה. אבל נכון, לפי דעתי, שהיהודי באמריקה פוחד לעמוד נגד הממשל. הוא לא מוכן, הוא לא יעמיד עצמו אף-פעם נגד הממשל. מבחינה זו אין היהדות האמריקנית דומה ליהדות הבריטית. או אני החלטתי להסביר להם, ואמרת: רבותי, אתם צריכים לדעת שעד היום, עד השנה האחרונה, היתה זהות רבה בין האינטרסים הישראליים לבין האינטרסים האמריקנים. עלול להיווצר מצב שבו יהיה ניגוד בין האינטרסים שלנו לבין האינטרסים של ארה"ב. האם אתם לא תסתגלו לזה, שיתכן ועמדת-ארה"ב כענין איקס, אם הוא ענין חיוני וחשוב לישראל, היא תעמוד מול עמדת ארה"ב? זה היה בשבילם מפלצת פחות-או-יותר.

שר החוץ א. אבן :

ב-1956/57 היתה התנגשות, והם עמדו לא-רע.

השגריר י. רבין :

יכול להיות.

מכל-מקום, בענין ירושלים, לפי דעתי, אני לא חייתי בגולה, אבל נדמה לי שכל הגויים יש להם יחס מסויים. בסך-הכל זה די קשה להם שיהודים שולטים בירושלים, הם מנומסים, אבל ביסודו של דבר, העובדה הזאת לא נעימה להם. אני גם ביקשתי לשמוע דעת רבנים, הם אומרים שיש גם משהו בבסיס

התיאולוגי, שכאשר ישראל, יהודים שולטים בירושלים, יש כזה פגימה בכשורה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לדעתם אנו כבר לא צריכים להחקיים, ולבסוף אנו

שולטים בירושלים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בענין ההוא שראסק התעניין בו, האם ידוע מה הוא

אמר?

שר החוץ א. אבן:

יש אגרת אלי מראסק בה הוא דורש שתי תביעות:

להשתלב בדיון בעצרת באופן חיובי, ולזה יש אפשרות. אבל עכשיו הוא תובע חשובה

על אגרתו שכה הוא מתרד את הצדדים המזרח-תיכוניים של הדבר; כמה זה חשוב שאנחנו

נחתום על האמנה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מה הוא אמר אם לא נעשה זאת?

דשגריף י. רביץ:

הוא לא אמר, ודאי שלא אמרנו "לא".

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מודה מאוד לשגריר.

(השגריר י. רבין עוזב את הישיבה).

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבין שהשר כרמל מבקש לקבל אינספורמציה בענין

סנפיר. אני אבקש את שר-הבטחון למסור מה שיש לו למסור.

שר הבטחון פ. דיין:

מיד אחר המלחמה לא התיישבנו בסנפיר, וזה היה

מישנה. לא חס-וחלילה שהיתה הוראה לא לשבת בסנפיר, אלא היתה הוראה כללית, לקחת את מיצרי-אילת וכו'. לא אני הייתי ער לבעיה, ולא הרמטכ"ל-דאז, יצחק רבין, לא היה ער לבעיה, שאיננו יושבים בכוח בסנפיר. אינני מעלה על דעתי שהוא נתן הוראה לא לשבת בסנפיר, וגם לא הפיקוד המקומי. הענין הזה לא קבעו בפיקוד המקומי, אבל בסמכות הביצוע בכל דרג, כנראה שלא נתנו הוראה; אילו נתנו הוראה לשבת בסנפיר - היו יושבים. לא אני נתתי הוראה ספציפית כזאת, ולא הרמטכ"ל נתן הוראה ספציפית כזו, ולא הפיקוד המקומי. אלה שישבו במיצרים ובטיראן טיילו גם לסנפיר. אינני זוכר אם ב-1956 ישכנו בסנפיר, לא יושבים שם, לא סעודים ולא מצרים, הסירות של חיל-הים לא ישבו שם, כי אין שם מים ואין שם שום דבר. באחד הימים חפסתי את עצמי, שאנחנו לא יושבים שם, אלא רק מפטרלים. זה היה אחרי שתפסנו עצמנו בעוד דבר שואיתי אותו כמישנה. אז מסרתי על-כך בממשלה, שאנחנו בפטרולים בסואץ לא מניעים עד לסואץ, אלא ארבעה קילומטרים פחות. אינני יודע למה. חיל-הים לא הניע. מאז אנחנו לא מגיעים למעשה עד לסואץ ממש, אלא במרחק של ארבעה קילומטר. כאשר התחלתי להיכנס לענין, ואיתי שבסנפיר רק מפטרלים ולא יושבים, ואמרתי שמוטב לשבת שם, ונתתי הוראה כזאת.

אחר-כך גם פניתי אל ראש-הממשלה וסיפרתי לו זאת.

הוא אמר לי לדבר על זה עם שר-החוץ.

זה היה לפני שלושה חודשים, ואלו העובדות.

כעבור איזה זמן, אולי לפני חודש, בסופו של דבר מישהו ראה זאת, דייגים ירדניים או סעודיים, ואז הענין התגלגל והגיע לאמריקנים.

אני רוצה להגיד דבר מהותי. אין שום הכרל

בסטאטוס מבחינת מצרים או סעודיה לגבי האמריקנים, בין סנפיר וטיראן. הסעודים מסרו בזמנו לריכוזות מלאה של מצרים את טיראן ואת סנפיר. כאשר אנחנו כבשנו את מיצרי-אילת, כולל טיראן וסנפיר, בסנפיר לא היה מה לכבוש, לא היה שם אף חייל מצרי. שם לא נקבע, לא קו-הפסקת-אש, ולא הצבת משקיפים. המשקיפים נמצאים רק בסואץ, ומסרבים לפנות דרומה. הם אומרים שהחלטת מועצת-הבטחון קבעה להם, שהם יהיו רק באזור הסואץ, אינם רוצים לרדת אפילו מטר אחד דרומה מהסואץ. שם לא נקבע, לא החום של קווים, לא משקיפים, אלא כלל עקרוני: השטח שהיה בידי המצרים נכבש על-ידינו. במקום מסויים פיטרלנו, במקום אחר ישכנו. אני חושב שהיה מישגה לא לשבת שם מהיום הראשון.

דיברתי על זה עם השגריר רבין אחמול או שלטום,

ושאלתי אותו אם האמריקנים עושים הבחנה בסטאטוס בין טיראן לבין סנפיר, והוא אמר: חס-וחלילה, זה אותו הדבר, שני איים. הם לא אומרים: סנפיר שייכת לערב-הסעודית וטיראן למצרים. זה אותו סטאטוס.

אני כשלעצמי מתפלא אם אנחנו צריכים כאותם השטחים שאנחנו מחזיקים, לרווח, או נאמר להיכנס לבירור, איזה שטח אנחנו מחזיקים בפיטרול ובאיזה שטח אנחנו מחזיקים כהה. אבל פה נשאלתי לאינפורמציה, וזו האינפורמציה המדוייקת.

לאחרונה שמעתי מרבין, ולראשונה שלשום, שמישהו

עורר את שאלת סנפיר.

דוד י. ספיר :

אני מבין שקיימת הנחה, שצריך לפנות את סנפיר,

האם קיימת הנחה שהסעורים עלולים ליישב שם כוח שלהם?

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני הבאתי או לשולחן הזה את השיחה שהיתה לי עם

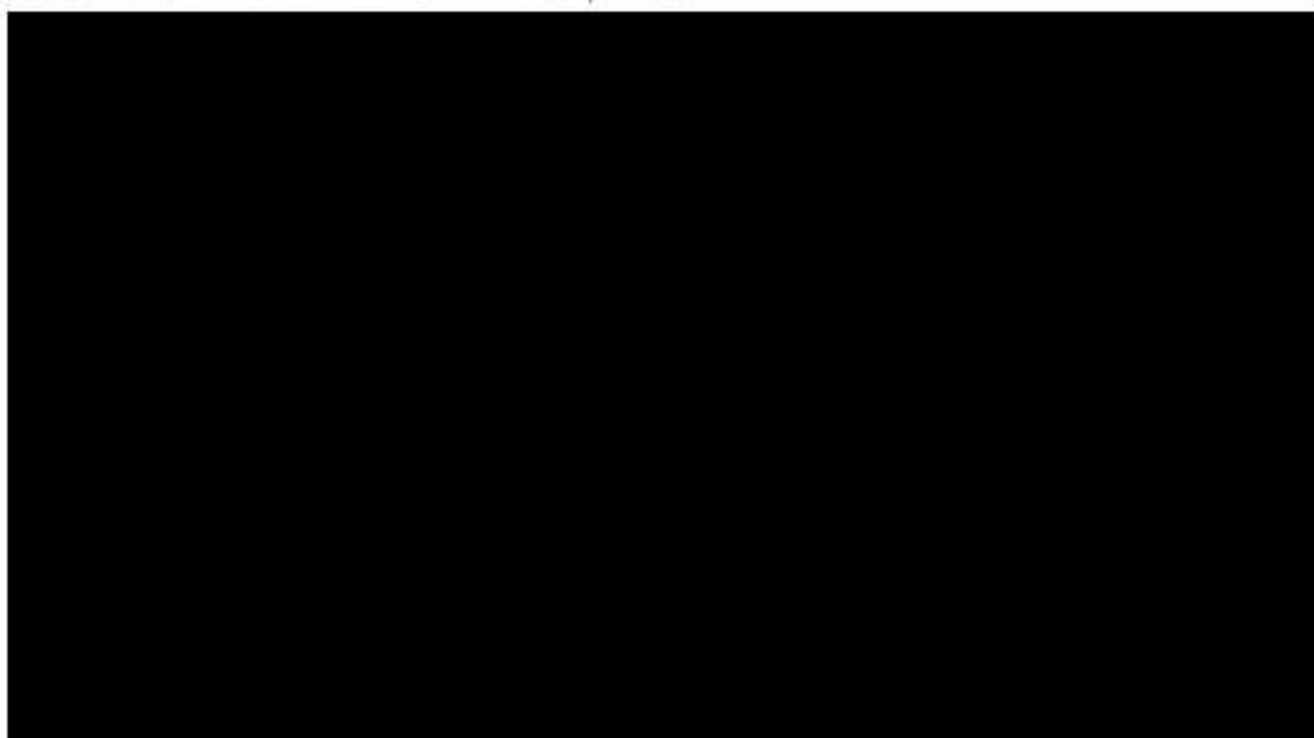
האמריקנים, והלחץ שלהם בענין טיראן, ואז אמרתי איזה דבר, אמרתי שאני מעלה מחשבה מוזרה אולי, שאני עלול מחר לחזור בי; "אני שואל אותך - (זה היה בשיחה עם הנשיא ג'ונסון) - האם אתה יכול להשיג מפייצל התחייבות, ועל-יסוד זה אתם, האמריקנים, תתחייבו בפנינו בכתב, שעל האי-טיראן לא חדרוך רגל-אדם? דיברתי על טיראן, לא דיברתי על סנפיר, והחברים כאן שמעו זאת. עכשיו אומרים שזה נמסר לוועדה. אני לא זוכר שהוועדה טיפלה בזה, בינתיים נחקל מכתב מראסק, ומשרד-החוץ ענה עליו במכתב של שאלות, אולי גם בעקבות מה שאני אמרתי על התנאים האלה. מאז לא היתה תשובה. אף-אחד מאתנו לא להוט להזכיר להם את ענין טיראן. אצלם זה רשום. עכשיו שעולה גם שאלת-סנפיר - זו תוספת טענה, ואני מבין שבענין זה יש עמדה לראסק, אבל אין כאן השפעה של אחד על השני. ג'ונסון לא מתבייש להגיד שלעתים הוא צריך להחליט בענייני ישראל, בניגוד לדעת יועציו. כך נשאר הענין תלוי ועומד.

יכול להיות שלו לחצנו והיינו אקטיביים, היינו צריכים להגיד להם שבענין זה לא ענו: "האם אתם יכולים להתחייב על-יסוד התחייבות שאתם תקבלו מסעודיה?", אולי אז היינו מגיעים לאיזה דבר. בענין זה ודאי לא איחרנו את המועד. אם על זה יסוב הענין, יתכן שאנחנו נרצה להסתפק בזה. זה היה לגבי טיראן. לגבי סנסיר נאמר לי, שקיימת בעצם אותה סכנה. אם לא נסתובב ליד סנסיר - קיימת אותה סכנה.

שד החוץ א. אבן :

אני מבקש רק לזהות את הבעיה.

אני קיבלתי יום אחד הודעה לאמור: עלינו

המשך הדיון נדחה.

= = = =

שר האוצר פ. ספיר :

בישיבה קודמת נמסר כאן שראש-הממשלה, שר-התוך ושר-הבטחון שוחחו עם ערביים מקומיים על כל-מיני בעיות. היה כדאי שהממשלה תשמע דין-וחשבון על השיחות, מה נאמר על-ידנו ומה נאמר על-ידי הערבים. אין לי שום טענות, אבל לפי מה שקראתי בעתונות, זה דיבור בסגנון אחר מהדיבור והסגנון, והניתוח שאנחנו לפעמים שומעים כאן. על-כן אני חושב שהיה רצוי שידווחו על זה לממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני חושב שזו בקשה לניטימית, אבל גם פה, כדי לקמץ בזמן, הייתי מציע שהחברים יקראו את הפרוטוקולים של השיחות האלו, שמרוכזים בתיק אצל מוכירת-הממשלה. בדרך-כלל אני מבקש להעלות על הנייר את תוכן השיחות האלו. אני מכין שישנם חברים שכבר קראו את הדברים, וכל-אחד מתרשם מהדברים כפי שהוא מתרשם.

שר האוצר פ. ספיר :

לפי מה שקראתי בעתונות, התבלבלתי בין המושג

של

נצים לבין המושג של יונים. אינני רוצה להיכנס עכשיו לשאלה מה נעשה מחרתיום, אבל נגיע לזה, שנצטרך לקבוע מה עושים עם המצרים ומה עושים עם הירדנים.

= = = =

(ג) סקירת שר-הבטחוןשר הבטחון פ. דיין:

אני מבקש לנעת בשלושה דברים, ובאחד מהם, במה שנוגע לחברון, אבקש לקבל החלטה.

קודם-כל לנכי הבטחון השוטף. התקריות עם ירדן השבוע היו ברמה גבוהה יותר. היו 12 תקריות. לנו היו ארבעה הרוגים ושמונה-עשר פצועים. לערבים היו שבעה הרוגים ושלושה פצועים. אבל הזרם של כנופיות-חבלה שעוברות בעזרת ובחסות הלגיון ליר הגבול, התנכר השבוע מחדש.

עברו לגדה, כלומר היגרו מישראל, 560 איש, מזה

420 מרצועת-עזה.

הדבר העיקרי שאני רוצה לעמוד עליו כענין הבטחון השוטף - לגבי המצב ברצועת-עזה. בעזה ובערים אחרות ברצועה נוצר מצב חמור מאוד, ואני גם חושב שאנחנו עלולים לעמוד שם בתוך התלקחות, ובענין זה אני מבקש רשות אולי להתחלק אתכם בדאגה.

יש שם שני דברים בסיסיים. האחד מהם הוא ענין הפליטים. כלומר, כל-מיני לחצים כלכליים שאנחנו בהם יכולים ללחוץ, כדי שערכים בחברון, כשכם ובמקומות אחרים יידעו שבידינו ללחוץ עליהם. נניח, אם לא ניתן למכונת-משא עם ירקות לעבור לירדן, הם נשארים עם כל החוצרת החקלאית שלהם. ולעומת זה, הפליטים באזור רצועת-עזה מקבלים מנות של פליטים. חוץ מזה שהם יושבים במחנות הפליטים ומקבלים מנות פליטים, הם אינם תלויים בנו בתקציב, בכתי-ספר ובפרנסה, באותה מידה שבה תלויים בנו ערביי הגדה. לזה יש השפעה עצומה.

שנית, בגלל הקשרים והמגעים שלהם עם מצרים, הם הרבה יותר קיצוניים ומסודרים, איך שלא נקרא לזה. זה ציבור הרבה יותר קשה לשליטה, ללא השוואה לציבור של הגדה.

שר השיכון ט. בנטוב:

אתה מתכוון לפליטים בעיקר?

שר הבטחון ט. דיין:

לאו-דווקא, אני לא יכול לעשות הבחנה זו. ראש עיריית עזה, הוא ללא השוואה לאומני קיצוני ממורמר ואנטי-ישראלי, הרבה יותר מראש עיריית שכם, וראש-עיריית עזה הוא לא פליט.

מאידך, ההצלחות שלנו, הן של ה-ש.ב. והן של הצבא בעזה, היו הרבה יותר קטנות מאשר בגדה. ה-ש.ב. לא הצליח לגלות בעזה ולחדור לארגוני ה"אל-פתח" שם.

שר העבודה י. אלון:

כאל-עריש הייתה הצלחה.

שר הבטחון ט. דיין:

לגבי החדירה לארגון עצמו, כמעט שלא. יש ממש

אזלת-יד.

אותו הדבר ביתם לצבא. לגבי הצבא יש הסברות טכניות. פה אנחנו יושבים על הירדן, ויש כל הזמן תנועה רבה, מהירדן לגדה ומהגדה לירדן. לעומת זה, ברצועת-עזה אין תנועה כזאת מעזה למצרים, כלומר, של אלה שישנם שם, ואז יש לצבא פחות סיכויים להיתקל בהם במארכים.

מצד אחד צריך לזכור מה שקרה בימים האחרונים, הם שמו מוקשים ורכב שלנו עלה על המוקשים, שניים נהרגו ושלושה נפצעו. אנו הטלנו עוצר על השכונה בעזה, הסמוכה לאותו מקום, כאשר העקבות ממקום-המיקוש הובילו אליה. נערכו שם מעצרים. נשי העצורים, כלי כוונה רעה בתחילה, הביאו לעצורים - יש כ-10,000 איש בשכונה היא - אוכל ומים. הם הביאו להם אוכל ומים בערב, וגם למחרת בבוקר, וכמובן שנחנו להם. אבל כאשר הם חזרו בבוקר ביום ששי, לאחר שמסרו את האוכל, במקום ללכת הביתה, הם הלכו בהפגנה לבית-המימשל.

דו"ר י. גלילי :

כמה נשים?

שר הכטחון ט. דיין :

כמה מאות. זה היה ב-06:00 בבוקר, המושל עוד לא היה במקום, הסגן שלו קצת נבהל, ונחן הוראה למכבי-האש הערכיים להתיז עליהם מים בדרך. בינתיים, ב-07:00 בבוקר התחילו הילדים ללכת לבית-הספר, ואז הם ראו את הפגנת הנשים, ושמתחילים עליהן מים, הילדים הצטרפו, ובעיקר הילדות, והתחילו לזרוק אבנים. בינתיים הגיע מוטח והתקשר אתי טלפונית. אמרתי לו: אל תיגע בהם, יזרקו אבנים, יש שם ילדים וילדות. היה ברור שזה לא מתוכנן מראש. אמרתי: עיזבו אותם לנפשם. היו לנו בתוך הצבא בירורים, בסופו של דבר כולם קיבלו את הדין, שלא לכפות עליהם. ליותר כאן על ענין פרסטיג'ה, אז זרקו כמה אבנים.

כאשר ביטלנו את העוצר באותה שכונה, ובינתיים מצאנו שם כמה אנשי "אל-פתח", העניין הזה לכאורה נגמר. אבל רק לכאורה. בינתיים העיר סערה. זה היה גם לאחר ההפגנה שהיתה בשעתו ברמאללה. הם ראו, שכאשר נשים מפגינות, צה"ל לא יורה. בעזה מסרו על זה ואמרו: אלה חיילים שיוורים באוויר, לא יורים בנשים.

אחמול, בשבת בבוקר, התחיל בעניין מחדש, והם העמידו מחסומים בכניסה לעזה. אתם יודעים שכשבת באים לשם מטיילים רבים מישראל. ליד המחסומים האלה כבר היו לא רק נשים וילדים, שלחנו צבא וטנקים. הם לא פתחו באש, הטנקים עלו על המחסומים והעיר שקטה. ליהודים אמרנו שהכניסה אסורה. אני ידעתי שהעניין מתוח ולא גמור.

עכשיו מסרו לי פתק שבו נאמר, כי הבוקר התארגנה הפגנה בדיר אל-באלאח, בצד השני, מצד סג'הייה, של נערות בית-ספר. הם עשו מחסום על הכביש. בינתיים שיירה של כלי-רכב ישראלים נעצרה, ואחד האזרחים - כך כתוב בפתק שנמסר לי - ירד מהרכב, ירה ב"עוזי" ופצע חמש ילדות ערביות מאלו שעשו את ההפגנה.

שר העבודה י. אלון:

הן פצועות קשה?

שר הכטחונן ט. דיין:

אינני יודע, קראתי כאן מה שנמסר לי. האיש הזה

"עשה סדר" והמשיך בדרכו.

יכול להיות שבינתיים הצבא השחלט על הדבר, כי דיר אל-באלאח יותר קלה מעזה. יכול להיות שהטילו עוצר ופיזרו את ההפגנה, אבל הענין לא גמור שם. כאשר ענין כזה מתחיל להתגלגל, זה לא פשוט. עד הבוקר לא ירינו אף יריה אחת ולא פצענו איש. נדמה לי שאפשר להסתדר איכשהו כך או אחרת. אבל כאשר מתחילות יריות ויש פצועות, ואם מישהי מהפצועות מתה, ויש הלוויה של ילדים, הענין הזה עלול להתגלגל.

שר השיכון פ. בנטוב:

אסרו את האזרח הזה?

שר הבטחון פ. דיין:

עוד אינני יודע, קראתי מה שקיבלתי, אני מניח

שימצאו אותו ויאסרו אותו.

490. התיישבות בחברון

שר הבטחון פ. דיין:

הענין שאני מבקש להביא לדיון ולהחלטה, זה בענין

חברון. אני מבין שזה לא יהיה משהו סופי, אלא משהו פרוכזורי, אבל זה דחוף.

הסצב הוא כזה: "המתנחלים" קיבלו ברצון רב את

התכנית לפבור למשטרה. אנחנו פינינו להם אגף, וזה אפילו יותר מרווח מבחינת

השיכון, מהתנאים שהיו להם במלון. הם גם קיבלו ברוח טובה - ומגשימים זאת - שכל

היחסים בינם לבין ראש-העיר ייעשו דרך המימשל, והם ביטלו מסיבת-עתונאים. נאמד

לי שהם ביטלו גם טקס של העברת ספר-תורה. אמרו להם: באתם הנה לעסוק בתורה או

לעסוק בפוליטיקה? אם בפוליטיקה - תחזרו חזרה; אם בתורה - תפסיקו לערוך כל-מיני מסיבות-עיוניים. אבל הם אומרים: אנחנו באנו להתנחל בחברון, - להתיישב. יש שם 102 נפשות, מזה ב"ישיבה" אני מעריך שיש כ-30, ואלה מתחלקים לשתי קבוצות: קבוצה של יותר מבוגרים וקבוצה של תלמידי בתי-ספר תיכון, במגמה דתית של ישיבה, אבל אלה עוד לא הניעו לגיל 18. בסך-הכל "הישיבה" על שני הדרגים - זה 30 איש. הנערים שהם בגיל מתחת ל-18, כ-31 במאי - ולכן הדחיפות שכדבר - חוזרים הביתה, כי הם צריכים לחזור לבית-הספר, לסיום שנת-הלימודים, ואחרים צריכים לבוא במקומם. היום לפי מה שקבענו, הם צריכים כמובן רשיונות.

אנחנו עומדים היום למעשה לפני השאלה הכאה: מה בינתיים? אני לא מדבר לאורך-ימים, אבל מה בינתיים יהיה בחברון? אם זו התיישבות, אז לא ניתן רשיונות לאנשים שרוצים לבוא אליהם ולהספח אליהם שלא במסגרת ה"ישיבה". אם זו "ישיבה" - לא ניתן לילדים בני 16 שלומדים בתל-אביב ובאים לשם, לשבת שבועיים, כאילו גיוס למשק, להגיש עזרה ולחזור. אבל אם יש ישיבה, יש שאלה של מקום. נתנו להם את הקומה העליונה של בנין-המשטרה, ל"ישיבה" זה לא מספיק. עכשיו הם רוצים לבנות. כדי לקיים את ה"ישיבה" הם רוצים להרחיב, ואז אני מעדיף שהצבא יבנה לעצמו כמה צריפים, במקום החדרים שהוא פינה. פינינו להם קומה בבנין-המשטרה, ואם הכוונה ל"ישיבה", שיישבו בקומה זו וילמדו. ובמקום שהם יבנו, הצבא יבנה צריפים לתיילום.

אבל אם לא כך, והם פונים ואומרים: יש אישור להקמת ישוב, אנחנו רוצים לבנות. מה שהם יבנו, זו לא אותה כמות, זו לא אותה צורה, זה בנין לגמרי אחר.

אלה האפשרויות היום. מאידך, אינני מתעלם מתאפשרות, ושר-העבודה אמר שהיא קיימת, שהממשלה מדברת על התנחלות בחברון. אם מתנחלים - צריך לדבר על שטח. צריך להפקיע קרקע, 1000 או 2000 דונם. אז השאלה היא כמה הם יחיו. מה זו התנחלות? אם לומר התנחלות חקלאית או תעשייתית, יש ענין של מספר רשיונות וכו'. הצבא, שהיום בידיו לתת או לא לתת רשיונות, אינו

יכול לעמוד תחת לחץ, לאחר לתת ולשני לא.

ההצעה הקונקרטית שלי היא, שהיום אנחנו איננו מגדילים, לא את המספר, לא את הבינוי, לא את היקף האנשים, לא שום דבר כזה, אלא נאמר: אלה שיושבים שם - תינתן להם כל העזרה, יישבו איפה שהם יושבים והצבא יבנה לו חדרים אחרים. כל גישה אחת צריכה להיות הרבה יותר יסודית, אפשר להחליט אחת אבל או בצורה יסודית.

אבל מה שאני אומר - זו התנגשות ישירה עם האנשים האלה. אלה אנשים ישרים. רובם אומרים: "כאנו לחברון בשביל להתנחל, ולא בשביל ללמוד תורה. אנחנו רוצים תוספת אנשים; אנחנו רוצים מתנחלים". אז עושים אסיפה, ואז פירושו עוד 100 או עוד 50 איש. אם לא ניתן לאלה רשיונות, אז מחר תצא הרינה: הממשלה לא נותנת לאלה שיושבים בחברון להוסיף אנשים וכו'.

זו השאלה שעלינו להחליט בה היום.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע הצעת-ביניים, שתותר להם החלפת האנשים ב"ישיבה". זה ענין שהזמן גרמו. אותה קבוצת בחורים שעד סוף שנת-הלימודים צריכים לשבת פה, שתינתן אפשרות להחליף אותם 15 באחרים, כדי להשלים את המספר.

לעצם הענין - יש לקיים דיון על זה. ויתכן שיש צורך בוועדת-שרים כדי שחטפל בענין. אבל עצם הענין של תלמידי בתי-הספר אינו סובל דיחוי, וצריך להחליט.

שר הבטחון ט. דיין :

הממשלה תחליט לתת רשיונות - ניתן; זה לא 15, כי אם 30; זה לא אנשי "ישיבה", כי אם ילדי בית-ספר תיכון. אם הממשלה תחליט לתת - ניתן.

שר הכריאות י. ברזילי :

אם אין דיון לגופו של ענין לעתיד ההתנחלות, אני מציע לקבל את הצעת שר-הבטחון, לא לעשות גם החלפה זו. זה הבאת אנשים חדשים.

שר הפנים ט. ח. שפירא :

לא הייתי רוצה שיחקבל הרושם שאנו על-ידי החלטה זו, מתחילים לפנות אותם מחברון. אני מציע להסכים להחלפה רק באותו מספר שקיים היום, לא להוסיף שום דבר, אלא אם משהו מהם ירצה לצאת - ייצא. לא להוסיף אנשים לאותם 102 אנשים שנמצאים שם, יחד עם הילדים, לא כולם מבוגרים...

שר המשטרה א. ששון :

יש שם כ-40 ילדים.

שר הפנים ט. ח. שפירא :

אני מבקש להסכים להחלפה, אבל תוך קביעה שאין להעלות את מספר האנשים הנמצאים שם היום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חייב לקרוא לכם מכתב שקיבלתי מ"מתנחלי חברון" - "חידוש הישוב היהודי בעיר-האבות" - זה מה שנאמר ב"פירמה" שבראש המכתב:-

"כירוע לך עלתה קבוצת מתנחלים ראשונה ערב חג-הפסח לחדש הישוב היהודי שננדע לפני שלושים-וחשע שנים בעיר-האבות חברון. למיותר להסביר מה מסמל צעד זה בעיני אותם בנים השבים לעיר ממנה גורשו יהודים לאחר פרוצות, שוד ורצח, כאשר הסכנו בליל-הסדר סביב שולחנות ערוכים, גברים, נשים וטף, חשנו בכל רמ"ח אברינו כי מה' היתה לנו וכי משימה עליונה הוטלה עלינו, ואנו חדורי הכרת חשיבות משימה זו, נעשה כל אשר ביכולתנו לעמוד בה.

אך לצערנו הרב לא-כן חשבו המוסדות העליונים של המדינה, ומשום-מה התכחשו לעצם קיומנו ולא תסכו בנו. אנו כשלעצמנו גיבשנו קבוצה רצינית של למעלה משלושים משפחות.

חידשנו את חיי התורה, הקמנו במקום ישיבה הנקראת "ישוב חברון" המונה 35 תלמידים. החילוננו כעבודת יעור בסביבה, ואנו מתערים בחיי העיר והאזור. לאחרונה אנו מוצפים בקשות מדי יום ביומו, מצד משפחות המוכנות לעבור מיד ולהתיישב בעיר-האבות.

אין באפשרותנו לקלוט משפחות נוספות מחוטר מקום לדיור ותעסוקה. על-כן, בקשתנו היא להקציב סך שבע מאות וחמישים אלף לירות, עבור הקמת מיבנים לשיכון המשפחות, ולהקציב סכום נוסף לרכישת חנויות וביתני-תעשייה. אנו זקוקים בדחיפות להקציב הנ"ל. יש במקום קרקע שהיתה בעבר שייכת ליהודים ונגזלה מהם על-ידי סבצעי הפוגרומים, יש במקום בתים וקרקע שנוטשו על-ידי התושבים שברחו בזמן המלחמה. הבתים ריקים ונמצאים בשליטת האפוטרופוס על הרכוש הנטוש. באם אינך רואה אפשרות כרגע להקצבה כספית, נבקשך

לתת הוראה מתאימה על-מנת שנוכל לקבל בתנאי שכירות מהאפוטרופוס סיבנים למגורים, חנויות וביתני-תעשייה.

ידועים לנו הקשיים העומרים בדרך לקבלת החלטה חיובית בנידון. אך משוכנעים אנו מעל לכל ספק שהדבר ניתן להיעשות ובהקדם.

שעת-גורל היא לנו, שעה היסטורית שאין להחמיצה, ורוצים אנו לקוות שבעזרתך ובעזרת הממשלה-כולה, נהפוך ממאה לרבבה, ונקים קריה-רכתי בחברון עיר-אבותינו.

תהיה החלטת-הממשלה אשר תהיה, קבוצת המתנחלים תיאחז במקום, תמשיך ותפרוץ נתיבים ותגביר היישוב היהודי בעיר. לעולם לא יסכימו יהודים לדבריו המרושעים של ראש-העיר, המזמין פורענות.

בטוחים כעזרתך, חזקים ברוחנו, נבצע המשימה".

על המכתב חתומים הרב משה לווינגר ועמוס בן-שפר.

אני מצטער, אבל היום לא נוכל להחליט שום דבר...

שר הדתות ז. ורהפטינג:

גם לא על החלפה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא על החלפה ולא על שום דבר אחר. זה לא מה

שאתם אומרים ומה שהם מבקשים.

גם הענין בדיר אל-באלאח הוא חמור מאוד. מצד אחד יושבים ואומרים שיש לחוקק חוק, שלא לעשות זה-וזה, ויום-יום נעשים דברים הפוכים. אתמול-בלילה נודע לי שקבוצת בחורים צעירים מתכוננת להיכנס לעיר-העתיקה. טוב מאוד, זה מה שצריך לעשות, אבל אינני יודע למה הם מתכוננים לעשות זאת ב"טראסק" גדול. אני עוד לא יודע כמה ישארו, וכמה מאלה שהיו בהר-ציון ישארו בהר-ציון.

אני מתפלא על השרים ח.מ. שפירא וורהפטיג, הם צריכים לדעת מה הקו. לגבי סנפיר השר ח.מ. שפירא מתרגש, שזה לא הובא לממשלה, והנה לגבי קבוצת הבחורים...

שר הפנים ט.ח. שפירא:

מנין אתה יודע שאני לא מתרגש גם מענין זה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם אתה מתרגש - אז תביא זאת לממשלה. איננו יכולים עכשיו להיכנס לדיון, ולהחליט שבינתיים יהיו חילופין. זה יחכה שבוע.

שר הבטחון ט. דיין:

אני רוצה שכולם יידעו: נתנו להם שיכון ואוכל, ודאגנו לאלה שנמצאים שם. לא נוציא שום דשיון נוסף, אלא-אם-כן הממשלה תחליט.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מוכן שתהיה ישיבה נוספת השבוע.

שר העבודה י. אלון:

אולי נדון בזה בישיבת ועדת-השרים לענייני

בטחון?

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

ישיבת ועדת-השרים לענייני בטחון מתקיימת ביום

רביעי ב-09.00.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יש כמה שרים שלא יוכלו לבוא ביום רביעי. השבוע

יהיה קשה לקיים עוד ישיבה. אני מציע לקבוע שביום ראשון הבא תהיינה שתי ישיבות.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

ביום ראשון הבא זה חג-השכונות, וביום שני

אחר-הצהריים אי-אפשר לקבוע ישיבה נוספת, כי יש ישיבת הכנסת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מסכים שבמקום ישיבה של ועדת-השרים לענייני

בטחון ביום רביעי, תהיה ישיבת-ממשלה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא ביום רביעי.

שר הדתות ז. ודהפטינג:

אולי ביום חמישי?

שר המשטרים י.ש. שפירא:

איך שראש-הממשלה יקבע - כך יהיה.

המשך הדיון נדחה..491 מכירת נשק:ראש הממשלה ל. אשכול:

ההצעה היא לאשר מכירת 5,000 תת-מקלעים מסוג "עוזי", על-ידי התעשייה הצבאית, לחברת פ"ג כבלגיה (לפי הודעת החברה, סיועדים הכלים לארצות הרום-אמריקה). כמו-כן מוצע לאשר מכירת שני תת-מקלעים מסוג "עוזי" לחברת-ציר צרפתית.

היקף העסקה עם חברת פ"ג כבלגיה הוא 200 אלף דולר. משרד החוץ מסכים לשתי המכירות.

מ ח ל י ט י מ :

(א) לאשר מכירת 5000 תת-מקלעים מסוג "עווי", ע"י התעשייה הצבאית, לחברת ס"ג בבלגיה (לפי הודעת החברה, מיועדים הכלים לארצות דרום אמריקה).

(ב) לאשר מכירת שני תת-מקלעים מסוג "עווי" לחברת ציד צרפתית.

492. מות יצחק מלמד ז"ל

ראש הממשלה ל. אשכול:

עלי למסור לחברי-הממשלה ידיעה לא-כל-כך משמחת,

על מותו של יצחק מלמד.

(חברי-הממשלה קמים על רגליהם)

רק לפני כשבוע הוא היה אצלי ומסר לי שהוא יוצא

לפנסיה. הוא הקדיש את כל חייו לעבודת הפקידות, וגם בימי המנדט היה לנו לעזר רב.

מאז קום המדינה עבד במסגרת נציבות שירות

המדינה, ועסק בקביעת תקנות והניח את היסודות לשיטת החקוקה בשטח זכויות העובדים.

בשנים האחרונות היה משנה לנציב שירות המדינה,

ונציב שירות המדינה בפועל, כעת היעדרו של נציב שירות המדינה.

לפני כמה שנים היתה לו החקפת-לב, אבל אחר-כך

ראיתי שהוא תיחד את עבודתו במלוא פרצו.

לפני איוה זמן הוא פרש לנימלאות ונתמנה לאב
ביח-הדין המשמעי של עובדי המדינה. כאשר נפגשנו לאחרונה שוחחנו על עניינים
שונים, והוא ביקש, למרות זאת לפנסיה, להשתתף בוועדות שונות.

הלילה הוא נפטר. נשלח תנחומים למשפחתו, לחבריו
ולידדיו, ולכל משפחת הפקידות והארגון של המדינה, שהוא נתן לה מיכולתו, משכלו,
מדיקנותו ומסירותו.

הישיבה ננעלה בשעה 11:00
